

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (viies koda laiendatud koosseisus)

3. veebruar 2005*

Kohtuasjas T-19/01,

Chiquita Brands International, Inc., asukoht Trenton, New Jersey (Ameerika Ühendriigid),

Chiquita Banana Co. BV, asukoht Breda (Madalmaad),

ja

Chiquita Italia, SpA, asukoht Rooma (Itaalia),

esindajad: *solicitor* C. Pouncey ja advokaat L. Van Den Hende, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hagejad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: C. Van der Hauwaert, C. Brown, hiljem L. Visaggio, C. Brown, M. Niejahr ning lõpuks L. Visaggio ja C. Brown, keda abistas *barrister* N. Khan, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

mille esemeks on nõue hüvitada kahju, mis on hagejatele väidetavalt tekitatud komisjoni 28. oktoobri 1998. aasta määruse (EÜ) nr 2362/98, millega kehtestatakse banaanide ühendusse importimist käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 404/93 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT L 293, lk 32), vastuvõtmise ja jätkuva kehtivusega.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS
(viies koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: koja esimees P. Lindh ning kohtunikud R. García-Valdecasas, J. D. Cooke, P. Mengozzi ja M. E. Martins Ribeiro,

kohtusekretär: ametnik J. Plingers,

arvestades kirjalikus menetluses ja 12. veebruari 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik ja vaidluse taust

1. *Määrus nr 404/93*

- 1 Nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 388) IV jaotises sätestatakse, et alates 1. juulist 1993 asendatakse erinevad siseriiklikud turukorraldused kolmandate riikidega kauplemisel ühise korraga. Määruses eristatakse

„ühenduse banaane”, mis on toodetud ühenduses, „kolmandate riikide banaane”, mis on pärit Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidest, „tavapäraseid AKV-banaane” ja „ebatavapäraseid AKV-banaane”. Tavapärased AKV-banaanid vastasid AKV riikidest imporditud banaanikogustele, mis ei ületanud määruse nr 404/93 lisas sätestatud koguseid, ja ebatavapärased AKV-banaanid vastasid AKV riikidest imporditud banaanikogustele, mis ületasid määruse nr 404/93 lisas sätestatud koguseid.

- 2 Määruse nr 404/93 artikli 17 esimese lõigu alusel tuleb banaanide importimisel ühendusse esitada impordilitsents. Liikmesriigid annavad kõnealuse litsentsi välja taotluse korral kõikidele asjaomastele isikutele, olenemata nende tegevuskohast ühenduses ning ilma, et see piiraks artiklite 18 ja 19 rakendamiseks ette nähtud erisätete kohaldamist.

- 3 Määruse nr 404/93 artikli 19 lõikes 1 jagatakse sama määruse artiklis 18 kehtestatud tariifikvoodist 66,5% ettevõtjatele, kes on turustanud kolmandate riikide banaane ja/või ebatavapäraseid AKV-banaane (A-rühm), 30% ettevõtjatele, kes on turustanud ühenduse banaane ja/või tavapäraseid AKV-banaane (B-rühm) ning 3,5% ühenduses asuvatele ettevõtjatele, kes alustasid muude kui ühenduse banaanide ja/või tavapäraste AKV-banaanide turustamist 1992. aastal (C-rühm).

2. Määrus nr 1442/93

- 4 10. juunil 1993. aastal võttis komisjon vastu määruse (EMÜ) nr 1442/93, milles on sätestatud üksikasjalikud eeskirjad banaanide ühendusse importimise korra kohaldamise kohta (EÜT L 142, lk 6; edaspidi ka „1993. aasta kord”).

- 5 Määruse nr 1442/93 artikli 3 lõige 1 määratleb määruse (EMÜ) nr 404/93 artiklite 18 ja 19 kohaldamisel A- ja/või B-rühma „ettevõtjana” äriettevõtjaid või mis tahes muid üksusi, kes tegelevad ühe või mitme järgmise tegevusalaga nende endi arvel:

„a) roheliste kolmandate riikide ja/või AKV-banaanide ostmine tootjatelt või asjakohastel puhkudel selliste toodete tootmine, saatmine ja müük ühenduses;

b) omanikena, roheliste banaanide tarnimine ja laskmine vabasse ringlusse ning müük, pidades silmas nende pärastist turustamist ühenduses; toote rikkumise või kadumise risk seotakse riskiga, mille võtab omanik;

c) omanikena, roheliste banaanide järelvalmitamine ja turustamine ühenduses”.

- 6 Määruse nr 1442/93 artikli 4 lõige 1 näeb ette:

„Liikmesriikide pädevad ametiasutused koostavad eraldi nimekirjad A- ja B-rühma ettevõtjate ning koguste kohta, mida iga ettevõtja on turustanud igal aastal kolmest aastast enne aastat, mille suhtes avatakse tariifikvoot, liigendatult vastavalt majandustegevusele, nagu on kirjeldatud artikli 3 lõikes 1. Ettevõtjad registreeruvad ja teevad kindlaks kogused, mida nad on turustanud, esitades omaalgatuslikult individuaalsed kirjalikud taotlused ühes vabalt valitud liikmesriigis.”

- 7 Määruse nr 1442/93 artikli 5 lõike 1 alusel peavad liikmesriikide pädevad ametiasutused tegema igal aastal kindlaks keskmised kogused, mida iga nende juures registreeritud A- ja B-rühma ettevõtja on turustanud kolme aasta jooksul enne aastat, mille suhtes avatakse kvoot, liigendatult vastavalt majandustegevusele kooskõlas artikli 3 lõikega 1. Seda keskmist nimetatakse selle ettevõtja „viitkoguseks”. Artikli 5 lõike 2 alusel korrutatakse turustatud kogused järgmiste kaalumiskoeffitsientidega, sõltuvalt määruse nr 1442/93 artikli 3 lõikes 1 osutatud majandustegevusest.
- 8 Kaalumiskoeffitsientide kohaldamisel ei tohtinud arvestada teatavat banaanikogust viitkoguse arvutamisel seda kogust ületavas kogusummas, sõltumata sellest, kas seda oli töödeldud eespool nimetatud kolmes etapis üks ja sama ettevõtja või kaks või kolm erinevat ettevõtjat. Kõnealuse määruse kolmanda põhjenduse järgi on kaalumiskoeffitsientide eesmärk esiteks arvestada asjaomase majandustegevuse tähtsust ja sellest tekkivaid äririske ning teiseks parandada selliseid negatiivseid mõjusid, mis tekivad turustusahela erinevates etappides samade tootekoguste mitmekordsest arvutamisest.

3. Määrus nr 1637/98

- 9 Nõukogu 20. juuli 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1637/98, mis muudab määrust nr 404/93 (EÜT L 210, lk 28; ELT eriväljaanne 03/23, lk 304), muudeti banaanituru ühist korraldust alates 1. jaanuarist 1999. Määrusega nr 1637/98 asendati muu hulgas määruse nr 404/93 IV jaotises sisalduvad artiklid 16–20 uute sätetega.

10 Määruse nr 404/93 artikkel 16, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, sätestab:

„[...]

[Määruse nr 404/93 IV jaotises ette nähtud sätetes] kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) *tavapärane import AKV riikidest* — käesoleva määruse lisas loetletud riikidest pärit banaanide import ühendusse kuni 857 700 tonnini aastas (netomass); kõnealuseid banaane nimetatakse tavapärasteks AKV-banaanideks;

- 2) *ebatavapärane import AKV riikidest* — AKV riikidest pärit banaanide 1. määratlusega hõlmamata import ühendusse; kõnealuseid banaane nimetatakse ebatavapärasteks AKV-banaanideks;

- 3) *import muudest kolmandatest riikidest kui AKV riigid* — muudest kolmandatest riikidest kui AKV riikidest pärit banaanide import ühendusse; kõnealuseid banaane nimetatakse kolmandate riikide banaanideks.”

- 11 Seoses tariifikvootide jagamisega kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide vahel, sätestas määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikli 18 lõige 4 järgmist:

„Kui kõikide banaanitarnetest tõsiselt huvitatud WTO lepinguosalistega ei ole mõistlikku kokkulepet võimalik saavutada, võib komisjon jagada lõigetes 1 ja 2 ettenähtud tariifikvoodid ja tavapärased AKV-kogused kõnealuste tarnimisest tõsiselt huvitatud riikide vahel artiklis 27 sätestatud [korralduskomitee] korras.”

- 12 Määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, sätestatakse järgmist:

„1. Artikli 18 lõigetes 1 ja 2 osutatud tariifikvoote ning tavapäraste AKV-banaanide importi tuleb korraldada tavapäraseid kaubavooge arvestava meetodi (senised/uued ettevõtjad) kohaselt.

Komisjon võtab nõutavad rakenduseeskirjad vastu artiklis 27 sätestatud korras.

Vajaduse korral võib kasutada muid sobilikke meetodeid.

2. Kasutatav meetod peab asjakohaselt arvestama ühenduse turu tarnevajadustega ja vajadusega kaitsta turu tasakaalu.”

- 13 Määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikkel 20 täpsustas:

„Komisjon võtab vastu käesoleva jaotise kohaldamise sätted artiklis 27 sätestatud korras. Need hõlmavad:

[...]

- c) impordilitsentside väljaandmise kuupäeva ja kehtivusaega;

[...]

- e) vajalikke meetmeid tagamaks kohustuste täitmist, mis tulenevad ühenduse poolt asutamislepingu artikli 228 alusel sõlmitud lepingutest.”

4. Määrus nr 2362/98

- 14 Komisjon võttis 28. oktoobril 1998 vastu määruse (EÜ) nr 2362/98, millega kehtestatakse banaanide ühendusse importimist käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 404/93 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT L 293, lk 32). Kõnealust määrust

kohaldati alates 1. jaanuarist 1999. Määrust nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98 ja täiendatud määruse nr 2362/98 alusel kehtestatud üksikasjalike rakendussätetega, nimetatakse edaspidi ka „1999. aasta korraks”.

- 15 Määruse nr 2362/98 artikli 1 viimase lõigu ning määruse lisa alusel jagati määruse nr 404/93 artikli 18 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tariifikvoodid (2 200 000 tonni ja 353 000 tonni) tähtsamate tarneriikide vahel järgmiselt:

Ecuador: 26,17%,

Costa Rica: 25,61%,

Colombia: 23,03%,

Panama: 15,76%,

Muud: 9,43%.

- 16 1993. aasta ja 1999. aasta kordade vahel tuleb märkida järgmisi erinevusi:

- a) 1999. aasta kord ei sisalda enam eristust ettevõtjate tehtavate toimingute põhjal;
- b) 1999. aasta korras arvestatakse imporditud banaanide kogust;
- c) 1999. aasta korra alusel toimub impordilitsentside haldamine sõltumata banaanide (AKV riik või kolmas riik) päritolust;

- d) tariifikvoote ja uutele ettevõtjatele antavat osa suurendati 1999. aasta korra alusel.
- 17 Määruse nr 2362/98 artiklis 2 sätestati muu hulgas, et määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikli 18 lõigetes 1 ja 2 ning artiklis 16 sätestatud tariifikvoodid ja tavapärased AKV-banaanid jagatakse järgmiselt:
- 92% artiklis 3 määratletud senistele ettevõtjatele;
  - 8% artiklis 7 määratletud uutele ettevõtjatele.
- 18 Määruse nr 2362/98 artikli 4 lõikes 1 sätestatakse, et igale artikli 5 kohaselt liikmesriigis registreeritud senisele ettevõtjale määratakse igaks aastaks iga I lisas loetletud päritolu kohta üks kvoot, mis põhineb võrdlusperioodil tegelikult imporditud banaanide kogusel. Artikli 4 lõike 2 kohaselt on 1999. aastal tariifikvootide alusel või tavapäraste AKV-banaanidena imporditud kauba puhul võrdlusaastad 1994, 1995 ja 1996.

5. Määrus nr 216/2001

- 19 Nõukogu võttis 29. jaanuaril 2001 vastu määruse (EÜ) nr 216/2001, millega muudetakse määrust nr 404/93 (EÜT L 31, lk 2; ELT eriväljaanne 03/31, lk 226).

- 20 Niiviisi muudetud määruse nr 404/93 artiklis 18 sätestatakse kolme tariifikvoodi (A, B ja C) avamine kõigist kolmandatest riikidest pärinevate toodete impordiks, sõltumata päritolust.
- 21 Määruse nr 404/93 artikli 19 lõikes 1 sätestatakse, et kolmandatest riikidest pärinevate banaanide jaoks antakse ettevõtjatele impordilitsentsid „tavapäraseid kaubavooge arvestava meetodi (senised/uued importijad) kohaselt ja/või teiste meetodite kohaselt”.

6. Määrus nr 896/2001

- 22 Muudetud määruse nr 404/93 IV jaotise kohaldamist puudutavad üksikasjalikud sätted nähti ette komisjoni 7. mai 2001. aasta määruses (EMÜ) nr 896/2001, milles sätestatakse nõukogu määruse (EMÜ) nr 404/93 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses banaanide ühendusse importimise korraga (EÜT L 126, lk 6; ELT eriväljaanne 03/32, lk 150). Nimetatud sätteid on kohaldatud määruse nr 896/2001 artikli 32 alusel alates 1. juulist 2001 (edaspidi „2001. aasta kord”).
- 23 Määruses nr 896/2001 ei jagata enam tarnivate riikide vahel A- ja B-tariifikvoote.
- 24 Kõnealusel määruses sätestatakse veel, et impordilitsentse antakse kolmandate riikide banaane ja/või ebatavapäraseid AKV-banaane importinud traditsioonilistele ettevõtjatele 1994. ja 1996. aasta vahelisel ajal toimunud esmase keskmise impordi alusel. Samamoodi antakse tavapäraseid AKV-banaane importinud traditsioonilistele ettevõtjatele impordilitsentse eespool nimetatud kolme aasta jooksul toimunud keskmise esmase impordi alusel.

7. Kokkuvõte „banaanivaidlusest” Maaailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO)

- 25 8. mail 1996 loodi vaekogu, et lahendada Ecuadori, Guatemala, Hondurase, Mehhiko ja Ameerika Ühendriikide kaebust, mille nad esitasid ühenduse vastu ja mis puudutas 1993. aasta korra vastavust WTO eeskirjadele (Euroopa ühendused — banaanide impordil, müügil ja turustamisel kohaldatav kord; WT/DS27; edaspidi vaidlus „Banaanid III”).
- 26 Vaekogu koostas 22. mail 1997 aruande muu hulgas asjas, kus vastaspoolteks olid Ameerika Ühendriigid ja ühendus ning mille pooled vaidlustasid (WT/DS27/R/USA; edaspidi „vaekogu 22. mai 1997. aasta aruanne”).
- 27 WTO vaidluste lahendamise organ (Dispute Settlement Body; edaspidi „VLO”) kiitis 25. septembril 1997 heaks apellatsioonikogu 9. septembri 1997. aasta aruande (WT/DS27/AB/R, edaspidi „apellatsioonikogu 9. septembri 1997. aasta aruanne”) ning apellatsioonikogu aruandega muudetud vaekogu aruande (edaspidi „VLO 25. septembri 1997. aasta otsus”).
- 28 Apellatsioonikogu 9. septembri 1997. aasta aruandes sedastatakse muu hulgas järgmist:
- „e) [...] tariifikvootide osade andmine lepingu- või määramismenetluses teatavatele [WTO] liikmesriikidele, kellel puudub oluline huvi Euroopa ühendustele banaanide tarnimiseks, ja nende andmata jätmine teistele [WTO] liikmesriikidele on vastuolus GATT 1994 XIII artikli lõikega 1;

- f) [...] banaanide raamlepingus ette nähtud tariifikvootide ümberjagamise sätted on vastuolus GATT 1994 XIII artikli lõikega 1 ja muudab vaekogu sedastust, mille kohaselt banaanide raamlepingus sisalduvad tariifikvootide ümberjagamise sätted on vastuolus GATT 1994 XIII artikli lõike 2 sissejuhatava osaga;
- n) [...] [ühenduse] sätted, mis puudutavad [selle] tegevust ja nõudeid [banaanide raamlepingu] ekspordilitsentside osas, on vastuolus GATT 1994-ga [I artikli lõikega 1];
- u) [...] B-rühma kuuluvatele ettevõtjatele antakse 30% litsentsidest, mille alusel saab importida kolmandate riikide banaane ja ebatavapäraseid AKV-banaane tariifikvootide määraades, on vastuolus [teenuskaubanduse üldlepingu] II ja XVII artiklitega;
- v) järelküpsetajatele teatava osa andmine A- ja B-rühma litsentsidest, mille alusel saab importida kolmandate riikide banaane ja ebatavapäraseid AKV-banaane tariifikvootide määraades, on vastuolus teenuskaubanduse üldlepingu XVII artikliga.”
- 29 16. oktoobril 1997 toimunud VLO koosoleku protokollis (20. novembri 1997. aasta dokument WT/DSB/M/38, lk 3) märgitakse järgmist:

„Euroopa ühenduste esindaja kordas VLO 25. septembril peetud koosolekul tehtud avaldust. Nimetatud koosolekul rõhutas kõnealune esindaja, et Euroopa ühendustel on täielik kavatsus järgida käsituslepet ning selles esitatud põhimõtteid ja eeskirju.

Käsituslepe artikli 21 lõike 3 alusel oli ühendustel kohustus teavitada VLO-d oma kavatsustest seoses VLO soovitude ja otsuste rakendamisega. Euroopa ühenduste esindaja kinnitas, et ühendused hakkavad täielikult järgima rahvusvahelisi kohustusi selles valdkonnas. Käesoleva korra väljatöötamisel oli ühenduse eesmärk toetada enda banaanitootjaid ja täita oma rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas kohustusi, mis on sätestatud WTO lepingus seoses enamsoodustusrežiimiga, ja AKV riikide puhul Lomé konventsioonis. Kõnealune eesmärk on püsinud muutumatuna.

Euroopa ühendused alustasid menetlust, mille eesmärk oli välja selgitada kõik kohustuste täitmise võimalused. Lähtudes ühendustesisest otsustusmenetlusest, puudus selles etapis kõnealuse menetluse lõpptulemuse prognoosimise võimalus. Euroopa ühendused palusid liikmetel pöörata tähelepanu selle valdkonna äärmisele keerukusele. Apellatsioonikogu on tunnistanud, et ühenduste seadusandja ülesanne on raske, sest neil tuleb luua banaanide ühisturg nii, et samaaegselt järgitakse Lomé konventsioonis sätestatud kohustusi. Seetõttu, kuigi ühendused üritavad tegutseda kiiresti, vajavad nad mõistlikku aega, et uurida kõiki võimalusi, mis võimaldab neil täita oma rahvusvahelisi kohustusi.”

³⁰ WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsituslepe (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes; edaspidi „VLK”) artikli 21 lõike 3 punktis c sätestatud vahekohtumenetluse alusel andis vahekohtunik ühendustele 7. jaanuaril 1998 „põhjendatud aja” ehk alates 25. septembrist 1997 kuni 1. jaanuarini 1999, et rakendada VLO 25. septembri 1997. aasta otsust (dokument WT/DS27/15: vahekohtumenetlus VLK artikli 21 lõike 3 punkti c alusel, 7. jaanuari 1998. aasta vahekohtuotsus, punkt 20).

³¹ Ameerika Ühendriigid leidsid, et 1999. aasta korra heakskiitmisega ei olnud ühendus täielikult kõrvaldanud VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses sedastatud vastuolusid kohustustega, mis tulenesid ühendusele GATT 1994-st ja teenuskaubanduse

üldlepingust (edaspidi „GATS”), mistõttu Ameerika Ühendriigid taotlesid 14. jaanuaril 1999 VLK artikli 22 lõike 2 alusel VLO-lt luba peatada ühenduse ja selle liikmesriikide suhtes GATT-i lepingust tulenevate tariifikontsessioonide ja nendega seotud kohustuste kohaldamine. Ameerika Ühendriigid hindasid peatamise väärtuseks 520 miljonit USA dollarit. Kuna ühendus vaidlustas Ameerika Ühendriikide esitatud peatamistaseme, saadeti asi VLK artikli 22 lõike 2 alusel lahendamiseks vahekohtule.

- 32 Selles olukorras määrasid vahekohtunikud 9. aprillil 1999 vaidluses Banaanid III eeliste tühistamise või vähendamise tasemeks, mida Ameerika Ühendriigid taluma pidid, 191,4 miljonit USA dollarit aastas (vahekohtunike otsus WT/DS27/ARB; edaspidi „vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta otsus”). Selle tagajärjel otsustasid vahekohtunikud, et GATT 1994-st tulenevate tariifikontsessioonide ja nendega seotud kohustuste kohaldamise peatamine ühenduse ja selle liikmesriikide suhtes on maksimaalselt 191,4 miljoni USA dollari suuruse kaubavahetuse ulatuses aastas kooskõlas VLK artikli 22 lõikega 4.
- 33 Sellele lisaks esitas vaekogu 6. aprillil 1999 VLK artikli 21 lõike 5 alusel toimunud paralleelses menetluses Ecuadori kaebuse asjus, milles paluti ühendusel rakendada vaekogu poolt vaidluses Banaanid III antud soovitusi, vaidluse pooltele aruande (aruanne WT/DS27/RW/ECU; edaspidi „vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruanne”). Vaekogu sedastas oma analüüsis, et 1999. aasta kord on mitmes osas vastuolus WTO lepingute teatavate sätetega. Täpsemalt järeltas vaekogu järgmist:
- tavapäraste AKV-banaanide impordile kehtestatud 857 700 tonni piir 1999. aasta korras „on vastuolus GATT [1994] XIII artikli lõigetega 1 ja 2”;

— Ecuadorile ja teistele olulise huviga tarnijatele riigiti antud erimäärad ei ole kooskõlas GATT 1994 XIII artikli lõike 2 nõuetega;

— Lomé konventsiooni alusel saab pidada nõutavaks tavapärasele AKV-impordile antavat tollivabastust 857 700 tonni ulatuses, kuid „ei ole mõistlik, et Euroopa ühendused leiavad, et Lomé konventsiooni lisaks oleva protokolliga nr 5 nõutakse kollektiivset toetust tavapärastele AKV-tarnijatele”; selle tagajärjel ei nõuta Lomé konventsiooni lisaks olevas protokollis nr 5 imporditollivabastust selle koguse osas, mis ületab konkreetse AKV riigi parimat ekspordikogust enne aastat 1991, ja kuna Lomé konventsioonis puuduvad muud kohaldatavad nõuded, siis seetõttu ei kohaldata nimetatud ületavate koguste suhtes Lomé konventsioonis sätestatud erandit ja nende kasuks kohaldatav soodustollimaks on seega vastuolus GATT-i I artikli lõikega 1 (aruanne WT/DS27/RW/ECU, punkt 6.161).

34 GATS-i puhul tegi vaekogu esiteks kindlaks, et 1999. aasta korra alusel „koheldakse Ecuadori hulgimüügiteenuste pakkujaid litsentside andmisel tegelikult ebasoodsamalt kui ühenduse või AKV riikide samade teenuste pakkujaid, mis on vastuolus GATS-i II ja XVII artiklitega, ja teiseks, et „uue importija” seisundi saamise kriteeriumid uuendatud litsentsimenetluses asetavad Ecuadori teenusepakkujad tegelikult halvematesse konkurentsitingimustesse, võrreldes sarnaste ühenduse teenusepakkujate konkurentsitingimustega, mis on vastuolus GATS-i XVII artikliga (aruanne WT/DS27/RW/ECU, punkt 6.163)”.

35 Kuna ühendus ei esitanud apellatsiooni, kiideti vaekogu aruanne 6. mail 1999 heaks (VLO 6. mai 1999. aasta koosoleku protokoll, WT/DSB/M/61, 30. juuni 1999).

- 36 8. novembril 1999 taotles Ecuador VLK artikli 22 alusel VLO-lt luba peatada intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingus (edaspidi „TRIPS-leping“), GATS-is ja GATT 1994-s sätestatud tariifikontsessioonide ja nendega seotud kohustuste kohaldamine ühenduse ja selle 13 liikmesriigi suhtes 490 miljoni USA dollari ulatuses.
- 37 Kuna ühendus vaidlustas Ecuadori esitatud peatamistaseme, esitati asi 19. novembril 1999 lahendamiseks vahekohtule VLK artikli 22 lõike 6 alusel.
- 38 Vahekohtunikud määrasid 24. märtsil 2000 avalikustatud otsuses eeliste tühistamise või vähendamise tasemeks, mida Ecuadoril tuli taluda, 201,6 miljonit USA dollarit aastas ja lubasid kõnealusel riigil peatada GATT 1994-s, GATS-is ja TRIPS-lepingus sätestatud kontsessioonid selle summa ulatuses.
- 39 11. aprillil 2001 sõlmisid Ameerika Ühendriigid ja ühendus käsitusleppe, millega nad „määratlesid vahendid, mis võimaldavad lahendada banaaniimpordi korda puudutavaid pikaajalisi vaidlusi” ühenduses. See lepe näeb ette, et ühendus kohustub „hiljemalt 1. jaanuariks 2006 [kehtestama] banaaniimpordile üksnes tariifse korra”. See käsituslepe määratleb meetmed, mida ühendus peab võtma kuni 1. jaanuarini 2006 kehtival ajutisel perioodil. Vastukaaluks kohustuvad Ameerika Ühendriigid ajutiselt peatama suurendatud tollimaksu nõudmise, millega neil oli vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta otsuse (dokument WT/DS27/58) alusel luba maksustada ühenduse importi. Samas täpsustasid Ameerika Ühendriigid 26. juuni 2001. aasta teatisega VLO-le, et see käsituslepe „ei kujuta endast VLK artikli 3 lõike 6 kohast vastastikuse kokkuleppe teel saavutatud lahendust, ja et lisaks sellele, võttes arvesse meetmeid, mida kõik osapooled peavad veel võtma, on samuti ennatlik kustutada see punkt VLO päevakorrast” (dokument WT/DS27/59 — G/C/W/270, 2. juuli 2001. aasta dokument).

Menetlus

- 40 Chiquita kontserni — mis on üks maailma suurimaid banaanitootjaid — kuuluvad kolm äriühingut Chiquita Brands International, Chiquita Banana Co. ja Chiquita Italia (edaspidi ühiselt „hageja”) esitasid ühiselt Esimese Astme Kohtu kantseleisse 25. jaanuaril 2001 saabunud hagiavaldusega käesoleva hagi.
- 41 Pärast seda, kui komisjon oli esitanud juba oma vastuse, palus hageja 29. juunil 2001 saadetud kirjas, et Esimese Astme Kohus paluks pooltel menetlust korraldava meetmena:
- koondada oma märkused ühenduse vastutuse põhimõttele (õigusvastasus, kahju ja nendevaheline põhjuslik seos), et väidetava kahju täpse suuruse hindamine jääks menetluse hilisemasse etappi, ja

  - esitada tõendeid kahju suuruse kohta menetluse hilisemas etapis.
- 42 Komisjon nõustus kõnealuse ettepanekuga 13. juulil 2001 saadetud kirjas, kuid rõhutas siiski, et ta kavatseb endiselt vaidlustada nii hagi vastuvõetavuse kui ka selle põhjendatuse.
- 43 Esimese Astme Kohus otsustas 25. septembril 2001 kodukorra artikli 64 lõike 1 alusel paluda pooltel koondada oma argumendid repliigis ja vasturepliigis hagi vastuvõetavusele ja ühenduse vastutusele.

- 44 Komisjoni taotlusel täpsustas Esimese Astme Kohus 25. oktoobri 2001. aasta kirjas, et menetlus jagatakse kahte ossa järgmiselt: „Kõigepealt teeb Esimese Astme Kohus otsuse hagi vastuvõetavuse kohta nähtuvalt selle põhjendustest, mis tulenevad vastavalt hagiavaldusest ja selle lisadest, ning seejärel lahendab sellele küsimusele antava vastuse alusel vastutuse küsimuse niivõrd, kuivõrd sellega on seotud küsimus kostja väidetava õigusvastase meetme või tegevuse olemasolust”. Seega teeb Esimese Astme Kohus käesolevas kohtuotsuses otsuse hagi vastuvõetavuse kohta ja teeb kindlaks, kas käesoleval juhul on tegemist ühenduse õigusvastase meetme või tegevusega.
- 45 Komisjon palus 5. veebruaril 2003 saadetud kirjas, et käesolev menetlus peatataks, kuni Euroopa Kohus teeb otsuse kohtuasjas C-377/02: Léon van Parys. Esimese Astme Kohus ei nõustunud selle taotlusega.
- 46 Kodukorra artikli 14 alusel ja viienda koja ettepanekul otsustas Esimese Astme Kohus pärast poolte ärakuulamist vastavalt kodukorra artiklile 51 suunata kohtuasi laiendatud kojale.
- 47 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (viies koda laiendatud koosseisus) avada suulise menetluse.
- 48 Poolte avaldused ja vastused Esimese Astme Kohtu küsimustele kuulati ära 12. veebruaril 2004 peetud kohtuistungil.

Poolte nõuded

49 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

- mõista ühenduselt välja määruse nr 2362/98 kohaldamisest hagejale tekkinud kahju, mille suuruseks hinnatakse esialgu 564,1 miljonit eurot, millele lisandub intress 8% aastas;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

50 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

- jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või teise võimalusena jätta hagi põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Vastuvõetavus

1. Poolte argumendid

51 Esitamata kodukorra artikli 114 alusel vastuvõetamatuse vastuväidet eraldi dokumendina, leiab komisjon, et hagi on vastuvõetamatu. Põhiliselt väidab ta, et hagiavaldus ei vasta kodukorra artikli 44 lõike 1 punktidele c ja e, mille kohaselt tuleb hagiavaldusse märkida „hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest” ja „tõendid, juhul kui neid esitatakse”.

- 52 Komisjon väidab, et hagiavaldus ei vasta kodukorras ette nähtud nõuetele, mille kohaselt peab ühenduse institutsiooni poolt väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise hagi sisaldama asjaolusid, mis võimaldaksid kindlaks teha hageja poolt institutsioonile etteheidetava tegevuse, põhjused, miks hageja leiab, et selle tegevuse ja kahju vahel, mida hageja väidab endale tekkinud olevat, on põhjuslik seos, ning selle kahju olemuse ja suuruse (Esimese Astme Kohtu 10. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas T-64/89: *Automec v. komisjon*, EKL 1990, lk II-367, punkt 73). Selline nõuete rikkumine on veel tõsisem juhul, kui hageja nõuab hüvitist saamata jäänud tulu eest, mis on sellist laadi kahju, mille suhtes kohaldatakse eriti rangeid tõendamisnõudeid (Euroopa Kohtu 14. juuli 1967. aasta otsus liidetud kohtuasjades 5/66, 7/66 ja 13/66–24/66: *Kampffmeyer jt v. komisjon*, EKL 1967, lk 317, ja 14. mai 1975. aasta otsus kohtuasjas 74/74: *CNTA v. komisjon*, EKL 1975, lk 533). Komisjon leiab, et hageja nõuab äärmiselt suurt hüvitist, kuid toob seejuures põhjenduseks üksnes mõned lakoonilised selgitused. Väidetav 543,6 miljoni euro suurune saamata jäänud tulu põhineb hageja tegeliku läbimüügi ja sellise läbimüügi vahelisel erinevusel, mis tal oleks võinud olla määruse nr 2362/98 puudumisel.
- 53 Lisaks on komisjon arvamusel, et hageja ei ole esitanud isegi algset tõendit väidetava kahju toetuseks. Selles osas erineb käesoleva kohtuasja olukord Esimese Astme Kohtu 1. veebruari 2001. aasta otsusest kohtuasjas T-1/99: *T. Port v. komisjon* (EKL 2001, lk II-465), milles hageja esitas vähemalt täpsed arvud omandatud impordilitsentside hindade ja maksmisele kuulunud pangaintresside kohta.
- 54 Selles osas tuletab komisjon meelde, et nagu eespool viidatud kohtuotsuse *T. Port v. komisjon* punktis 37 sedastatakse, peab hagiavaldus „olema piisavalt [selge] ja [täpne], et kostja saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Esimese Astme Kohus saaks vajaduse korral teha asjas otsuse täiendavate andmeteta”. Lisaks peavad kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti e ja artikli 48 lõike 1 alusel esitatud nõude toetuseks esitatavad tõendid olema lisatud hagiavaldusele.

- 55 Käesoleval juhul ei sisalda hagiavaldus ühtegi tõendit väidetava kahju olemasolu ja põhjuse kohta, kuigi hageja teeb hagiavalduse punktis 146 ettepaneku täpsema teabe esitamiseks „menetluse hilisemas etapis”. Kuna avaldusest nähtub kaudselt, et kõnealune tõend juba on hageja valduses, ei saa selle hilist esitamist põhjendada mõjuva põhjusega kodukorra artikli 48 lõike 1 alusel.
- 56 Komisjon leiab, et kõnealused puudused on seda ilmsemad, et hageja on maailma suurim banaanide tootja ja turustaja ning tema käsutuses on märkimisväärsed vahendid. Komisjoni sõnul on väidetavale kahjule juba viidanud Ameerika Ühendriigid WTO organitele esitatud kaebuses, milles hageja, olemata isegi kõnealuse menetluse pool, on esitanud rohkem teavet kui käesolevas menetluses.
- 57 Komisjon väidab, et hageja ei saa katta hagi sisalduvaid rikkumisi viitega WTO otsusele ehk vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta otsusele ja vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruandele. Lisaks sellele, et nimetatud otsused ei ole siduvad, ei ole need ka hagiavalduse nõuetekohasuse osas asjakohased.
- 58 Hageja leiab, et hagi on vastuvõetav. Tema sõnul vastab hagi eespool viidatud kohtuotsuses *Automec v. komisjon* (punkt 73) ja eespool viidatud kohtuotsuses *T. Port v. komisjon* (punkt 37) esitatud kriteeriumidele.
- 59 Esiteks väidab hageja, et ta on selgelt tuvastanud väidetava õigusvastase tegevuse kaks aspekti, mis on seotud määrusega nr 2362/98. Esiteks puudutab see banaanide impordilitsentside andmise korda ja teiseks Ladina-Ameerika banaanide tariifikvootide jagamist riiklikeks kvootideks.

- 60 Teiseks tuletab hageja meelde, et ta on oma hagiavalduses maininud kõnealuse õigusvastasuse ja tekkinud kahju vahelist põhjuslikku seost.
- 61 Kolmandaks tuletab hageja meelde, et ta täpsustas hagiavalduse punktis 155 erinevaid kahjusid, mille hüvitamist ta nõuab. Ajavahemiku 1. jaanuar 1999 — 31. detsember 2000 puhul on küsimus 543,6 miljoni euro suuruses saamata jäänud tulus ja 20,5 miljoni euro suuruses ühekordses kulus.
- 62 Lisaks vaidleb hageja vastu komisjoni seisukohale, mille kohaselt saamata jäänud tulu hüvitamisnõude suhtes kohaldatakse rangemaid vastuvõetavuse kriteeriume kui on nimetatud eespool.
- 63 Kui arvestada banaanituru ühisest korraldusest tekkinud vaidluste arvukust, ei saa komisjon väita, et ta ei suuda mõista hagiavalduses esitatud selgitusi väidetava kahju kohta.

2. *Esimese Astme Kohtu hinnang*

Hagi vastavus kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c

- 64 Vastavalt Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest. Need peavad olema märgitud piisavalt selgelt ja täpselt, et kostja saaks valmistuda enda

kaitsmiseks ja Esimese Astme Kohus saaks vajaduse korral teha asjas otsuse täiendavate andmeteta. Õiguskindluse ja hea õigusemõistmise tagamiseks peavad selleks, et hagi oleks vastuvõetav, selle aluseks olevad õiguslikud ja faktilised asjaolud kasvõi kokkuvõtlikult, ent seostatult ja arusaadavalt tulenema hagiavalduse tekstist (Esimese Astme Kohtu 28. aprilli 1993. aasta määrus kohtuasjas T-85/92: De Hoe *v.* komisjon, EKL 1993, lk II-523, punkt 20 ja 29. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-113/96: Dubois et Fils *v.* nõukogu ja komisjon, EKL 1998, lk II-125, punkt 29).

- 65 Nende tingimuste täitmiseks peab ühenduse institutsiooni poolt väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise hagi sisaldama asjaolusid, mis võimaldaksid kindlaks teha hageja poolt institutsioonile etteheidetava tegevuse, põhjused, miks hageja leiab, et selle tegevuse ja kahju vahel, mida hageja väidab endale tekkinud olevat, on põhjuslik seos, ning selle kahju olemuse ja suuruse (eespool viidatud kohtuotsus Dubois et Fils *v.* nõukogu ja komisjon ning Esimese Astme Kohtu 2. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-99/98: Hameico Stuttgart jt *v.* nõukogu ja komisjon, EKL 2003, lk II-2195, punkt 26).
- 66 Seevastu nõue, millega taotletakse ebamäärase kahju hüvitamist, ei ole piisavalt täpne ja järelikult tuleb pidada seda vastuvõetamatuks (Euroopa Kohtu 2. detsembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 5/71: Zuckerfabrik Schoeppenstedt *v.* nõukogu, EKL 1971, lk 975, punkt 9; eespool viidatud kohtuotsus Automec *v.* komisjon, punkt 73, ja Esimese Astme Kohtu 8. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-79/96, T-260/97 ja T-117/98: Camar ja Tico *v.* komisjon ja nõukogu, EKL 2000, lk II-2193, punkt 181).
- 67 Käesolevas asjas on hageja esitanud hagiavalduse punktides 142–154 selliste erinevate kahjude laadi, mille hüvitamist ta nõuab, ning kahjusummade kindlaksmääramise meetodi. Hageja on esitanud piisavalt üksikasjalikult asjaolud, et nende alusel tõendada väidetava kahju tegelikku ja kindlatksmääratavat laadi ning suurust.

- 68 Kahju tegeliku ja kindlaksmääratava laadi osas tuletas hageja ise meelde, et 1999. aasta kord on mõjutanud põhjalikult tema tegevust ja tulemusi. Muu hulgas väitis ta, et kahjul on olnud ilmselge mõju tema kapitalisatsioonile, mis on vähenenud üle 96% alates 1993. aasta korra vastuvõtmisest. Aastate 1999 ja 2000 vahelise aja kohta väitis hageja, et kapitalisatsioon vähenes 87% ehk 625 miljonilt USA dollarilt 79,2 miljonile USA dollarile. Kuna Chiquita Brands International Inc. on börsil noteeritud äriühing, on kõnealune teave avalik ja laialt levinud, sealhulgas ajakirjanduses.
- 69 Kahju suuruse ja taotletavate kahjutasude suuruste kindlaksmääramise osas on hageja eristanud saamata jäänud tulu ja tema maksmisele kuuluvaid kulusid. Saamata jäänud tulu puhul on hageja viidanud meetodile, mille alusel WTO vahekohtunikud määrasid kindlaks sellise kahju suuruse, mis tekkis Ameerika Ühendriikidele ja Ecuadorile 1993. aasta korra vastuolust WTO eeskirjadega, ja hageja sõnul kehtib sama vastuolu ka 1999. aasta korra puhul. Nende asjaolude ning 1999. ja 2000. aasta käibe alusel on hageja välja arvutanud käibe suuruse, mille ta oleks saavutanud, kui WTO eeskirjade ja 1999. aasta korra vaheline vastuolu puuduks. Hageja väidab, et saamata jäänud tulu suurus võrdub kõnealusest oletatavast käibest saadud kasumi ning 1999. ja 2000. aastal tegelikult teenitud kasumi vahelise erinevusega. Arvutuste põhjal on hageja hinnanud saamata jäänud tulu suuruseks 543,6 miljonit eurot. Erakorraliste kulude puhul on hageja selgitanud, et tegemist on kuludega, mis on tekkinud personali vähendamisest 1999. aastal ja transpordi ülevõimsusest aastatel 1999 ja 2000, ning õigusabi kuludega. Hageja on hinnanud kõnealuste kulude suuruseks 20,5 miljonit eurot.
- 70 Seega vastab hageja avalduses esitatud selgitus väidetava kahju laadist ja suurusest kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c nõuetele. Kõnealune selgitus võimaldab komisjonil valmistuda enda kaitsmiseks ja Esimese Astme Kohtul teostada kohtulikku kontrolli.

Hagi vastavus kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile e

- 71 Kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti e sõnastusest ja täpsemalt väljendist „juhul kui neid esitatakse” nähtub, et hagiavaldus ei pea kindlasti sisaldama esitatavaid tõendeid. Ainus karistus tõendite hilise esitamise puhul on see, et tõendid lükatakse tagasi, kui hageja või kostja esitab need esimest korda ja ilma põhjendusega alles repliigis või vasturepliigis (kodukorra artikli 48 lõige 1).
- 72 Kodukorra artikli 43 lõikes 4 on sätestatud, et „[i]gale menetluskohaldamisele lisatakse kaust, mis sisaldab menetluskohaldamises viidatud kirjalikke tõendeid ja dokumente ning nimekirja nendest tõenditest ja dokumentidest”. Kohtupraktikast nähtub, et selle kohustuse täitmata jätmise tulemus võib olla hagi vastuvõetamatus, kui see on sellist laadi, mis võib takistada teistel pooltel oma argumente ette valmistada (Esimese Astme Kohtu 5. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-293/01: Ineichen v. komisjon, EKL AT 2003, lk I-A-83 ja II-441, punkt 29 jj).
- 73 Käesoleval juhul tuleb sedastada, et komisjon on esitanud eriti üksikasjaliku kostja vastuse, mille põhjal saab järeldada, et koos hagiavaldusega dokumentide esitamata jätmine ei ole teda üldse takistanud.
- 74 Komisjoni etteheiteid kahju olemasolu puudutavate tõendite kohta tuleb seega uurida kohtuvaidluse põhiküsimuse hindamisel ja mitte vastuvõetavuse lahendamisel (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Hameico Stuttgart jt v. nõukogu ja komisjon, punkt 32).

75 Seetõttu on hagi vastuvõetav.

Põhiküsimus

- 76 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et ühenduse lepinguväline vastutus EÜ artikli 288 teise lõigu mõttes on seatud sõltuvusse teatud hulgast tingimustest, nimelt institutsioonidele etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ning väidetava tegevuse ja kahju vahelise põhjusliku seose olemasolu (Euroopa Kohtu 29. septembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 26/81: *Oleifici Mediterranei v. EMÜ*, EKL 1982, lk 3057, punkt 16; Esimese Astme Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas T-175/94: *International Procurement Services v. komisjon*, EKL 1996, lk II-729, punkt 44; 16. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-336/94: *Efisol v. komisjon*, EKL 1996, lk II-1343, punkt 30, ja 11. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas T-267/94: *Oleifici Italiani v. komisjon*, EKL 1997, lk II-1239, punkt 20). Kui üks neist tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi jätta tervikuna rahuldamata, ilma et oleks vaja uurida muid tingimusi (Euroopa Kohtu 15. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-146/91: *KYDEP v. nõukogu ja komisjon*, EKL 1994, lk I-4199, punktid 19 ja 81 ja Esimese Astme Kohtu 20. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-170/00: *Förde-Reederei v. nõukogu ja komisjon*, EKL 2002, lk II-515, punkt 37).
- 77 Hinnates kahju hüvitise nõuet seoses esimese tingimusega ehk õigusvastase tegevuse olemasoluga, tuleb meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab selle tingimuse tarvis olema tõendatud üksikisikule õigusi andva õigusnormi piisavalt tõsine rikkumine (Euroopa Kohtu 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: *Bergaderm ja Goupil v. komisjon*, EKL 2000, lk I-5291, punkt 42). Mis puudutab nõuet, mille kohaselt rikkumine peab olema piisavalt selge, siis selle tingimuse täitmist võimaldab järeldada asjaolu, et kõnealune ühenduse institutsioon peab olema ilmselgelt ja tõsiselt talle kuuluva kaalutusõiguse piire rikkunud. Kui institutsiooni kaalutusõiguse määra on vähene või peaaegu puudub, võib väikseimgi ühenduse õiguse rikkumine olla piisav, et rikkumine oleks piisavalt selge. (Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-198/95, T-171/96,

T-230/97, T-174/98 ja T-225/99: Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komisjon, EKL 2001, lk II-1975, punkt 134, ja 10. veebruari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-64/01 ja T-65/01: Afrikanische Frucht-Compagnie v. nõukogu ja komisjon, EKL 2004, lk II-521, punkt 71).

1. Ülevaade fakti- ja õigusväidetest

- 78 Hageja väidab, et kuna komisjon võttis vastu ja jättis jõusse määruse nr 2362/98 sätteid, mis puudutavad impordilitsentside andmist ja tariifikvootide jagamist mõne Ladina-Ameerika riigi vahel, on komisjon rikkunud mitut õigusnormi, millega kaitstakse üksikisikut või antakse neile õigusi nii, et need rikkumised toovad EÜ artikli 235 alusel kaasa ühenduse vastutuse.
- 79 Kolmandate riikide banaanide jaoks impordilitsentside andmise kohta väidab hageja, et 1993. aasta korra alusel võeti kasutusele mehhanism, mille eesmärk oli nõrgendada selliste suurettevõtjate konkurentsiseisundit, kes olid samamoodi kui hageja vertikaalselt integreerunud ja spetsialiseerunud Ladina-Ameerika banaanidega kauplemisele. 1993. aasta korra alusel anti hageja sõnul impordilitsentse teatavatele ettevõtjatele, kelle tegevuseks ei olnud kolmandate riikide banaanide import. Ühenduse banaanide või AKV-banaanidega kauplemise käsituses oli umbes 30% kolmandate riikide banaanide impordiks mõeldud litsentsidest. Lisaks said hageja sõnul teatava koguse kõnealustest litsentsidest järelvalmitajad. Seega soodustas 1993. aasta korra kolmandate riikide banaanide importijaid ostma kõnealuseid litsentse järelküpsetajatel ning AKV-banaanide ja ühenduse banaanidega kauplemisel. Kolmandate riikide banaanide importijatel tuli anda osa enda varudest konkurentidele, sest kõnealuse litsentsi väärtus oli umbes 200 eurot banaanitoni kohta. Lisaks võimaldas kõnealune mehhanism teatavatel ettevõtjatel, kes varem olid spetsialiseerunud AKV-banaanidega kauplemisele, importida otse Ladina-Ameerika banaane ja asuda konkureerima otseselt hagejaga.

- 80 1999. aasta korrast tulenenud muudatused halvendasid olukorda veelgi. Hageja märgib, et määrusega nr 2362/98 ei hoitud enam 30% impordilitsentsidest AKV-banaanide või ühenduse banaanide importijatele, vaid kõnealune määrus põhines „ühiskatla” süsteemil. Kõnealuse süsteemi alusel hallati AKV riikide ja kolmandate riikide tariifikvootide impordilitsentse ühiselt. Litsentsid anti ettevõtjatele selliste banaanikoguste alusel, mis olid tegelikult imporditud 1993. aasta korra kehtivuse ajal (1994–1996 ehk nn võrdlusperioodi ajal), sõltumata banaanide päritolust. Lisaks sellele, et kõnealune kord põhines sellisel võrdlusperioodil, mis sisaldas VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses märgitud rikkumisi, oli praktikas korra tagajärg see, et AKV-banaanide või ühenduse banaanidega kauplemisele spetsialiseerunud traditsiooniliste ettevõtjate seas kasvas nõudlus kolmandate riikide impordilitsentside järele. Sellega seoses jäi banaanikogus, mida hageja sai importida, madalamaks kvoodikogusest, millele tal oli tema varasemast impordimahust lähtudes õigus.
- 81 Seoses tariifikvootide jagamisega riiklikeks alamkvootideks rõhutab hageja, et tema banaaniimpordi olulisim allikas on Panama. Ta märgib, et vastavalt 1993. aasta korrale hoiti 49,40% kolmandate riikide tariifikvootidest pooltele, kes kirjutasid alla ühenduse ja Colombia Vabariigi, Costa Rica Vabariigi, Nicaragua Vabariigi ja Venezuela Bolívari Vabariigi vahel 28. ja 29. märtsil 1994. aastal sõlmitud raamlepingu (edaspidi „raamleping”), mille pooleks ei olnud Panama. Pärast seda, kui VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses sedastati sellise jagamise vastuolu GATT 1994 XIII artikliga, muudeti tariifikvootide jagamine 1999. aasta korras riiklikeks alamkvootideks. Hageja sõnul kinnitati Panamale hoitud osa 15,76%-ks. Hageja väidab, et selline riigiti jagamine on põhjendamatu. Tema sõnul on kõnealune jagamine ka meelevaldne, sest Colombiale ja Costa Ricale hoitud osa on suurem kui kaubandusmaht, mille nad võiksid saavutada kaubanduse koguseliste piirangute puudumisel. Hageja rõhutab, et vaatamata kõnealuse riigiti jagamise põhjendustele põhineb see 1993. aasta korra ajal toimunud kaubandusel. Nagu vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruandes siiski märgiti, põhjustab kõnealuse võrdlusperioodi valik 1993. aasta korrast tekkinud ja VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses sedastatud diskrimineerimise jätkumise.

- 82 Komisjoni õigusvastase tegevuse tõendamiseks esitab hageja neli väidet, mida saab kokkuvõtvalt esitada järgmiselt. Esimene väide põhineb WTO eeskirjade rikkumisel. Teine väide põhineb nõukogult komisjonile määruse nr 1637/98 rakendamiseks antud volituste rikkumisel. Kolmas väide põhineb ühenduse õiguse üldiste põhimõtete rikkumisel ning neljas hea usu ja õiguskindluse põhimõtete rikkumisel rahvusvahelises õiguses.

2. *Esimene väide: WTO eeskirjade rikkumine*

Nakajima kohtupraktika tõlgendamine

Poolte argumendid

- 83 Hageja väidab, et määrus nr 2362/98 on vastuolus WTO eeskirjadega, sest nimetatud vastuolu on sedastatud vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruandes. Ta märgib, et tema eesmärk ei ole käesolevas väites tugineda otseselt WTO eeskirjade rikkumisele. Kuna nimetatud eeskirjadel puudub vahetu õigusmõju, oleks lepinguvälist vastutust puudutav hagi, mis põhineb vahetult WTO õigusnormide rikkumisel, määratud läbikukkumisele (Esimese Astme Kohtu 20. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas T-30/99: Bocchi Food Trade International v. komisjon, EKL 2001, lk II-943, punkt 56; 20. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas T-18/99, Cordis v. komisjon, EKL 2001, lk II-913, punkt 51, ja 20. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas T-52/99: T. Port v. komisjon, EKL 2001, lk II-981, punkt 51).

- 84 Hageja täpsustab, et käesolev väide põhineb väljakujunenud kohtupraktikal, mille kohaselt saavad ühenduste kohtud kontrollida teisese õiguse seaduslikkust WTO eeskirjade, sealhulgas GATT-i suhtes vaid siis, kui „ühendus on soovinud rakendada WTO raames võetud erikohustust, või olukorras, kus ühenduse õigusakt viitab

selgelt WTO lepingute konkreetsetele sätetele” (Euroopa Kohtu 23. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-149/96: Portugal v. nõukogu, EKL 1999, lk I-8395, punkt 49; vt ka Euroopa Kohtu 12. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-352/96: Itaalia v. nõukogu, EKL 1998, lk I-6937; edaspidi „kohtuotsus Itaalia v. nõukogu (riis)”, punkt 19, ja Euroopa Kohtu 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-280/93: Saksamaa v. nõukogu, EKL 1994, lk I-4973; edaspidi „kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid)”, punkt 111). Kõnealune põhimõte sai alguse Euroopa Kohtu 7. mai 1991. aasta otsusest kohtuasjas C-69/89: Nakajima v. nõukogu (EKL 1991, lk I-2069; edaspidi „Nakajima kohtuotsus”).

- 85 Selleks, et tõlgendada Nakajima kohtuotsusega loodud põhimõtet nii, nagu seda on sedastanud ja seejärel kohaldanud Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus (edaspidi „Nakajima kohtupraktika”), uurib hageja järgemööda kõnealuse kohtupraktika olemasolu õigustust, selle kohaldamistingimusi ning eespool viidatud kohtuotsuse Portugal v. nõukogu asjakohasust.
- 86 Hageja väidab esimesena seoses Nakajima kohtupraktika õigustusega, et selle aluseks on mõte võimaldada WTO eeskirjadega seotud kohtulikku kontrolli siis, kui ühenduse seadusandlik organ on otsustanud rakendada kõnealustest eeskirjadest tulenevaid kohustusi, mistõttu nimetatud eeskirjade vahetu õigusmõju puudumine kaotab tähtsuse. Hageja sõnul ei kontrolli ühenduse kohtud ühenduse meetme vastavust WTO eeskirjadele, vaid hindavad nimetatud meetmeid põhimõttelise otsuse suhtes täita WTO eeskirjadest tulenevat kohustust. Hageja rõhutab, et „võimalus viidata sellistel juhtudel GATT-i sätetele ei sõltu sellest, kas GATT-i sätetel on vahetu õigusmõju, vaid sellest, et on olemas ühenduse õigusakt, millega täidetakse GATT-i sätteid või millega väljendatakse vähemalt tahet neid kohaldada” (kohtujurist Tesaro ettepanek kohtuasjas, milles tehti 16. juuni 1998. aasta otsus C-53/96: Hermès, EKL 1998, lk I-3603 ja I-3606, ettepaneku 45. joonealune märkus).
- 87 Hageja leiab veel, et Nakajima kohtupraktikat tuleb vaadelda osana sellisest üldisest perspektiivist, kus hinnatakse ühenduse õiguskorras rahvusvaheliste lepingute vahetut õigusmõju, mis puudub GATT-il ja WTO lepingutel (Euroopa Kohtu 12. detsembri 1972. aasta otsus liidetud kohtuasjades 21/72–24/72: International Fruit Company jt, EKL 1972, lk 1219, ja eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu).

- 88 Hageja sõnul ei välista selline olukord täielikult ühenduse õigusaktide vastavuse kohtulikku kontrolli GATT-i ja WTO lepingute eeskirjade suhtes. Nakajima kohtupraktika teeb hoopis võimalikuks kitsalt piiritletud, kuid olulise kohtuliku kontrolli tagamise, et kaitsta põhiõigust tõhusale õiguskaitsele (kohtujurist Jacobi ettepanek kohtuasjas, milles tehti 9. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-377/98: Madalmaad v. parlament ja nõukogu, EKL 2001, lk I-7079 ja I-7084; edaspidi „Biotehnoloogia kohtuotsus”).
- 89 Teisena väidab hageja, et Nakajima kohtupraktika kohaldamine eeldab kahe tingimuse täitmist: esiteks ühenduse kavatsust kohustus täita (*intention to comply*) ja teiseks WTO lepingutest tulenevat „erikohustust”.
- 90 Hageja selgitab esimest tingimust asjaoluga, et siis, kui ilmneb, et ühenduse eesmärk on olnud järgida WTO eeskirju, kaotavad tähtsuse kõik need asjaolud, millest tulenevalt ühenduse kohus on otsustanud kalduda kõrvale WTO lepingute vahetust õigusmõjust. Ühendust ei saa kunagi sundida enda tahte vastaselt kohaldama WTO õigusnorme; Nakajima kohtupraktika ei muuda seda põhimõtet küsitavaks.
- 91 WTO õigusel põhinev kohustus, mida ühendus on kavatsenud täita, peab veel moodustama „erikohustuse” ja kõnealune kohustus peab olema „piisavalt selge ja täpne”, et kohus saaks seda kohaldada.
- 92 Eespool esitatud asjaolude põhjal vaidlustab hageja neli konkureerivat tõlgendust, mille eesmärk on piirata Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimusi.

- 93 Hageja sõnul oleks esiteks õiguslikult ekslik piirata Nakajima kohtupraktika kohaldamist üksnes juhtumitega, milles vastav ühenduse meede viitab otseselt GATT-i või WTO lepingute konkreetsele sättele. Hageja sõnul aetakse segi sellises tõlgenduses Nakajima kohtuotsuse asjaolud ja Euroopa Kohtu 22. juuni 1989. aasta otsuse kohtuasjas 70/87: Fediol v. komisjon (EKL 1989, lk 1781) asjaolud, kus tegelikult oli küsimus olukorras, milles viidati otseselt GATT-i või WTO lepingute sätetele. Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimusel on „erikohustuse täitmise eesmärk”, mis tuleneb GATT-ist või WTO lepingutest. Hageja märgib selles osas, et kohtuotsuses Nakajima ei viidanud asjaomane ühenduse meede GATT-i konkreetsele sättele.
- 94 Vastab tõele, et kui kohtupraktikas viidatakse eeskirjale, mille kohaselt kohus saab kontrollida ühenduse meetme seaduslikkust GATT-i ja WTO lepingute sätete alusel, kuigi neil puudub vahetu õigusemõju, tsiteeritakse selles mõnikord ühiselt Nakajima kohtuotsust ja eespool viidatud kohtuotsust Fediol v. komisjon. Sellele vaatamata on hageja sõnul nimetatud kahes kohtuotsuses tegemist siiski kõnealuse eeskirja erinevate kohaldamistingimustega (kohtujurist Saggioni ettepanek kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu, EKL 1999, lk I-8397, 20. joonealune märkus).
- 95 Hageja lisab, et mõte, mille kohaselt Nakajima kohtupraktika kohaldamise tingimuseks saaks olla konkreetne viide GATT-i või WTO lepingute sätetele, on absurdne. Kohtulik kontroll ei saa sõltuda üksnes sellistest vormilistest tingimustest, mis on puhtalt seotud asjaomase meetme koostaja tahtega. Selline tingimus oleks hageja sõnul vastuolus õigusriigi põhimõttega.
- 96 Teiseks on hageja sõnul olnud õiguslikult ekslik piirata Nakajima kohtupraktika kohaldamist juhtumitega, milles GATT-ist või WTO lepingutest tulenev kohustus on sõnastatud positiivselt.

- 97 Kõigepealt oleks selline tingimus hageja sõnul kunstlik, sest kõiki positiivseid kohustusi saab sõnastada keeluna, nagu võrdse kohtlemise või mittediskrimineerimise põhimõtted. Hageja rõhutab veel, et käesolevas asjas asjakohased GATS-i II artikli lõige 1 ja XVII artikkel ning GATT 1994 XIII artikkel sisaldavad kõik positiivseid kohustusi. Lõpuks märgib hageja, et selline piirang on vastuolus Nakajima kohtuotsusega, mis puudutas ühenduse dumpinguvastase õiguse vastavust GATT-i VI artikli rakendamise lepingu — mis oli ühenduse poolt heakskiidetud nõukogu 10. detsembri 1979. aasta otsusega 80/271/EMÜ aastatel 1973–1979 toimunud kaubanduslääbirääkimistest tulenenud mitmepoolsete lepingute sõlmimise kohta (EÜT 1980, L 71, lk 1; edaspidi „1979. aasta dumpinguvastane koodeks”) — artiklile 1. Kõnealune artikkel sisaldab negatiivset kohustust, millega keelatakse lepingupooltel dumpinguvastaste tollimaksude kehtestamine 1979. aasta dumpinguvastast koodeksit järgimata.
- 98 Kolmandaks on hageja sõnul õiguslikult ekslik piirata Nakajima kohtupraktika kohaldamist juhtumitega, milles GATT-ist või WTO lepingutest tulenev kohustus on lisatud või ülevõetud asjaomasesse ühenduse õigusakti. Hageja rõhutab, et selline tõlgendus ei põhine ühelgi Euroopa Kohtu või Esimese Astme Kohtu otsusel. Hageja nõustub, et seoses dumpinguvastaste kohtuasjadega võeti 1979. aasta dumpinguvastane koodeks ühenduse õigusesse üle. Ta vaidleb siiski vastu, et sellest asjaolust saaks üldiselt oletada, et Nakajima kohtupraktikat kohaldatakse üksnes siis, kui vaidlustatud ühenduse meetmega võetakse ühenduse õigusesse üle GATT-i või WTO lepingutest tulenev säte. Hageja sõnul oleks selline oletus vastuolus kohtuotsusega *Itaalia v. nõukogu* (riis), milles Euroopa Kohus kohaldas Nakajima kohtupraktikat, kuigi ühendus ei võtnud GATT-i XXIV artikli lõiget 6 ühenduse õigusesse üle.
- 99 Neljandaks on hageja sõnul õiguslikult ekslik piirata Nakajima kohtupraktika kohaldamist juhtumitega, mille puhul vastavus GATT-ist või WTO lepingutest tuleneva sättega on ainus eesmärk, mida asjaomase ühenduse meetmega on taotletud. Kuna kõnealused juhtumid on eriti harvad, leiab hageja, et sellise tõlgendusega muudetakse Nakajima kohtupraktika sisutuks. Ta leiab, et nimetatud

kohtupraktikat kohaldatakse isegi siis, kui asjaomase meetmega taotletakse mitut omavahel vastuolus olevat eesmärki, mis juhul on ainus kohtule kehtestatud piirang mitte rikkuda tasakaalu, mida seadusandjal on õnnestunud saavutada.

- 100 Kolmandana väidab hageja, et eespool viidatud kohtuotsus Portugal *v.* nõukogu ei mõjuta tema esitatud tõlgendust Nakajima kohtupraktika kohta. Selles kohtuotsuses ei nõustunud Euroopa Kohus hageja sõnul WTO lepingute vahetut õigusmõju puudutava seisukohaga õiguspoliitilistel põhjustel. Euroopa Kohus leidis hageja sõnul, et kõnealuse argumendiga nõustumisel lõigataks ühendusel WTO raames ühepoolset ära „tegutsemisruum”, isegi kui ükski teine lepingupooltest ei ole võtnud vastastikust kohustust ühenduse ees.
- 101 Hageja leiab, et Nakajima kohtupraktika oleks sisutu, kui see tuleks seada sõltuvusse eespool viidatud kohtuotsuses Portugal *v.* nõukogu sedastatud vastastikkuse tingimusest. Hageja tuletab meelde, et Nakajima kohtupraktika olemasolu põhjus tuleneb otseselt sellest, et see puudutab põhimõtteliselt üksnes juhtumeid, milles ühendusel ei ole mingisugust „tegutsemisruumi” ulatuses, kus ta on otsustanud rakendada GATT-i või WTO lepingute sätteid.
- 102 Hageja leiab, et puudub põhjus karta, et eespool esitatud tõlgendus põhjustab hagide tulva iga kord, kui ühendus ei täida VLO otsust, sest kõnealuste hagide eelduseks on endiselt see, et ühendus on selgelt otsustanud rakendada WTO lepingutest tulenevat kohustust. Seega võivad ühenduse kohtud kohaldada Nakajima kohtupraktikat üksnes piiratud juhtudel. Praktikast puudutab see üksnes juhtumeid, mille puhul nõukogu on selgelt otsustanud rakendada WTO vaidlusi lahendava organi mõnda otsust, kuid osutub, et kõnealuse otsuse rakendamine ühenduse õiguskorras on vastuolus nõukogu eesmärgiga.

- 103 Sellega seoses rõhutab hageja, et käesoleva kohtuasja olukord on teistsugune, kui oli olukord WTO-le lahendamiseks saadetud hormoonidega töödeldud loomaliha juhtumis (apellatsioonikogu 16. jaanuari 1998. aasta aruanne, WT/DS26/AB/R, WT/DS48/AB/R, mille VLO kiitis heaks 13. veebruaril 1998). Viimati nimetatud juhtumis otsustas ühendus selgelt mitte muuta õigusakte WTO vaidluste lahendamise menetluse tulemusel vastuvõetud otsuste täitmiseks. Kuna hüvitussummas ei jõutud kokkuleppele, otsustas ühendus nõustuda võitnud poole ehk Ameerika Ühendriikide vastumeetmetega. Käesolevas asjas ei ole ühendus otsustanud hoida jõus banaanituru ühise korralduse aspekte, mis on tunnistanud WTO lepingutest tulenevate ühenduse kohustustega vastuolus olevateks. Ühendus on hoopis selgelt märkinud, et ta kavatseb järgida WTO vaidluste lahendamise organite otsuseid.
- 104 Komisjon ei nõustu Nakajima kohtuotsuse tõlgendusega. Ta tuletab meelde, et vaatamata ühenduse õiguskorra monistlikule laadile, on kohtupraktikas lükatud korduvalt tagasi seisukoht WTO lepingute vahetu õiguspõhju kohta (eespool viidatud kohtuotsus *International Fruit Company jt ja eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. komisjon*). VLO aruandest saab lähtuda ühenduse sätete WTO eeskirjadega kokkusobivuse kontrollimisel üksnes juhul, kui viimati nimetatud eeskirjaga kaasneval kohustusel on vahetu õiguspõhju (Euroopa Kohtu 14. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-104/97 P: *Atlanta v. Euroopa Ühendus*, EKL 1999, lk I-6983, punkt 20).
- 105 Komisjon vaidlustab ka hageja tõlgenduse Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimuste kohta.
- 106 Vastupidi hageja argumentidele ei ole neist tingimustest esimese eesmärk „täita” (*to comply*), vaid „rakendada” (*to implement*) erikohustust (eespool viidatud kohtuotsus *Portugal v. nõukogu*, punkt 49). Need väljendid ei ole võrdväärsed: mõiste „täitmine”

tähendus on palju laiem mõiste „rakendamine” tähendusest. Riigil või ühendusel on sageli kavatsus täita teatavaid kohustusi ilma neid rakendamata.

- 107 Komisjon vaidlustab „erikohustust” puudutava teise tingimuse tõlgenduse. „Erikohustuse” all mõeldakse „üldise” kohustuse vastandit.
- 108 Komisjon leiab, et kuna kõnealused tingimused on piiravad, esineb Nakajima kohtupraktika kohaldamise näiteid harva. Need näited puudutavad peamiselt dumpinguvastaste määruste peale esitatud hagnosisid (Euroopa Kohtu 10. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-188/88: NMB v. komisjon, EKL 1992, lk I-1689; Esimese Astme Kohtu 2. mai 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-163/94 ja 165/94: NTN Corporation ja Koyo Seiko v. nõukogu, EKL 1995, lk II-1381; 5. juuni 1996. aasta otsus kohtuasjas T-162/94: NMB France jt v. komisjon, EKL 1996, lk II-427, ja 15. detsembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-33/98 ja T-34/98: Petrotub ja Republica v. nõukogu, EKL 1999, lk II-3837, punkt 105). Ainus näide Nakajima kohtupraktika kohaldamisest muudes kui dumpinguvastastes juhtumites on kohtuotsus Itaalia v. nõukogu (riis). Kõik ülejäänud katsed Nakajima kohtupraktika kohaldamiseks on ebaõnnestunud (Euroopa Kohtu 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-317/99: Kloosterboer Rotterdam, EKL 2001, lk I-9863; eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid) ja eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu; eespool viidatud kohtuotsus Bocchi Food Trade International v. komisjon; eespool viidatud kohtuotsus Cordis v. komisjon, ning eespool viidatud 20. märtsi 2001. aasta otsus T. Port v. komisjon).
- 109 Komisjoni sõnul eeldab Nakajima kohtupraktika kohaldamine järgmise nelja tingimuse täitmist.
- 110 Esiteks peab „erikohustus” olema positiivne kohustus, et toimida kindlaksmääratud viisil. GATT-i dumpinguvastased koodeksid on näiteks sellist liiki kohustused. Soovitus või VLO otsus ei saa olla „erikohustus”, sest nendega kehtestatakse üksnes

üldine kohustus viia meede vastavusse WTO eeskirjadega. Kõnealustel pooltel tuleb vastu võtta otsus meetme kohta, et tagada enda õiguskorra vastavus kõnealustele eeskirjadele.

- 111 Teiseks saab Nakajima kohtupraktikat kohaldada üksnes siis, kui kohaldatav ühenduse õigusakt lisab või võtab ühenduse õigusesse üle WTO raames võetud „erikohustuse”. Komisoni sõnul tuleneb selline seisukoht otseselt väljendist „rakendamine”.
- 112 Kolmandaks eeldab Nakajima kohtupraktika kohaldamine veel seda, et ühenduse seadusandja taotleb mitut omavahel vastuolus olevat eesmärki.
- 113 Neljandaks eeldab Nakajima kohtupraktika komisjoni sõnul veel seda, et asjaomases ühenduse meetmes viidatakse otseselt sellistele WTO õigusel põhinevatele erikohustustele, mida ta kavatseb rakendada.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 114 WTO lepingud ei kuulu oma laadi ja ülesehituse tõttu põhimõtteliselt nende normide hulka, mille suhtes Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus kontrollivad ühenduse institutsioonide tegevuse seaduslikkust (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Portugal *v.* nõukogu, punkt 47). Need ei ole ka sellised sätted, mille alusel võiks üksikisikutel tekkida õigusi, millele nad saavad kohtus ühenduse õiguse alusel toetuda (vt Euroopa Kohtu 14. detsembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: Dior jt, EKL 2000, lk I-11307, punkt 44).

- 115 Üksnes eeldusel, et ühendus on soovinud rakendada WTO raames võetud erikohustust, või olukorras, kus ühenduse õigusakt viitab selgelt WTO lepingute konkreetsetele sätetele, lasub Euroopa Kohtul ja Esimese Astme Kohtul kohustus kontrollida ühenduse asjaomase meetme seaduslikkust WTO eeskirjade suhtes (vt eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu, punkt 49).
- 116 Hageja viitab kõnealustest tingimustest vaid esimesele. Ta väidab, et määruse nr 1637/98 vastuvõtmisega, mille rakendusmeetmed nähakse ette määruses nr 2362/98, kavatses ühendus rakendada WTO raames võetud erikohustust vastavalt kohtupraktikale, mis oli kohtuotsuse Nakajima tulemus.
- 117 Kohtuotsusel Nakajima põhineva eeskirja eesmärk on lubada õigussubjektil erandkorras viidata kaudselt sellele, et ühendus või selle institutsioonid on rikkunud GATT-i või WTO lepingute eeskirju. Kuna tegemist on erandiga põhimõttest, mille kohaselt ei või üksikisikud viidata ühenduse kohtus otseselt WTO lepingute sätetele, tuleb seda tõlgendada kitsendavalt.
- 118 Sellega seoses tuleb märkida, et kui tegemist on üksikisiku hagiga, on Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus kohaldanud kohtuotsusest Nakajima tulenevat põhimõtet üksnes kaudselt, uurides dumpinguvastaste alusmääruste vastavust 1979. ja 1994. aasta dumpinguvastaste koodeksite sätetele (GATT 1994 VI artikli rakendamise leping; nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) 1 A lisa).

- 119 Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus on mitmel korral uurinud väiteid, mis puudutavad dumpinguvastaste määruste vastavust dumpinguvastaste koodeksite sätetele (Euroopa Kohtu 13. veebruari 1992. aasta otsus kohtuasjas C-105/90: Goldstar *v.* nõukogu, EKL 1992, lk I-677, punkt 31 jj; eespool viidatud kohtuotsus NMB *v.* komisjon, punkt 23; eespool viidatud kohtuotsus liidetud kohtuasjades NTN Corporation *v.* nõukogu, punkt 65, ja eespool viidatud kohtuotsus NMB France jt *v.* komisjon, punkt 99) ja kaks korda on nad nõustunud selliste väidetega (Euroopa Kohtu 9. jaanuari 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-76/00 P: Petrotub ja Republica *v.* nõukogu, EKL 2003, lk I-79, punkt 52 jj ja Esimese Astme Kohtu 27. jaanuari 2000. aasta otsus kohtuasjas T-256/97: BEUC *v.* komisjon, EKL 2000, lk II-101, punkt 63 jj).
- 120 Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus ei ole nõustunud kohtuotsusest Nakajima tuleneva kohtupraktika kohaldamisega väljaspool dumpinguvastaste vaidluste erilist konteksti. Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus on seega keeldunud kontrollimast ühenduse meetme seaduslikkust WTO lepingute sätete suhtes selliste hagide puhul, milles üksikisikud on vaidlustanud banaanituru ühise korralduse teatavad aspektid (Euroopa Kohtu 2. mai 2001. aasta määrus kohtuasjas C-307/99: OGH Fruchthandelsgesellschaft, EKL 2001, lk I-3159; eespool viidatud kohtuotsus Cordis *v.* komisjon; eespool viidatud kohtuotsus Bocchi Food Trade International *v.* komisjon, ja eespool viidatud 20. märtsi 2001. aasta kohtuotsus T. Port *v.* komisjon) või ühenduse õigusakti, mis puudutab hormonaalse mõjuga ainete andmist loomadele (Esimese Astme Kohtu 11. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-174/00: Biret International *v.* nõukogu, EKL 2002, lk II-17 ja 11. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-210/00: Biret et Cie *v.* nõukogu, EKL 2002, lk II-47).
- 121 Tuleb siiski rõhutada, et seoses dumpinguvastaste meetmetega pandi asjakohastes GATT-i ja WTO lepingutes igale lepingupoolele otseselt kohustus kohandada siseriiklikku õigust nii, et see oleks kõnealuste lepingutega kooskõlas. 1979. aasta dumpinguvastase koodeksi artikli 16 lõike 6 punkt a pealkirjaga „Siseriiklik õigus” eeldab, et lepingupoolel „võtavad kõik vajalikud üldised või erilised abinõud, et tagada hiljemalt käesoleva lepingu jõustumise kuupäevaks enda seaduste, määruste ja haldusmenetluse vastavus kõnealuse lepingu sätetele niivõrd, kuivõrd neid saab kohaldada asjaomase poole suhtes” [mitteametlik tõlge] (otsus 80/271). 1994. aasta dumpinguvastase koodeksi artikli 18 lõige 4 sisaldab sarnaseid sätteid.

122 Nimetatud kohustuste täitmiseks muutis nõukogu dumpinguvastase menetluse suhtes kohaldatavaid sätteid. Seega pärast 1979. aasta dumpinguvastase koodeksi vastuvõtmist võttis nõukogu vastu 20. detsembri 1979. aasta määruse (EMÜ) nr 3017/79 (kaitse kohta dumpinguhinnaga või subsideeritud impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Ühenduse liikmed) (EÜT L 339, lk 1). Määruse preambulist (kolmas ja neljas põhjendus) nähtub, et dumpinguga toimuva impordi eest kaitsmiseks vastu võetud ühenduse eeskirju tuli muuta Tokyo vooru lõpus 1979. aastal lõppenud mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste tulemusel sõlmitud lepingute alusel, sest nõukogu pidas „oluliseks õiguste ja kohustuste tasakaalu säilitamiseks, mille loomine oli kõnealuste lepingute eesmärk, et ühendus arvestaks peamiste kaubanduspartnerite tõlgendust kõnealuste lepingute kohta sellisena, nagu see nähtub õigusest või väljakujunenud praktikast” [mitteametlik tõlge]. Nõukogu 11. juuli 1988. aasta määruse (EMÜ) nr 2423/88 kaitse kohta dumpinguhinnaga või subsideeritud impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Majandusühenduse liikmed (EÜT L 209, lk 1) — mille vastavus 1979. aasta dumpinguvastasele koodeksile vaidlustati kohtuasjas, mille tulemusel langetati Nakajima kohtuotsus — preambulis sisaldas samaseid sätteid ja selles tuletati samuti meelde, et ühine kord, mis puudutab dumpinguga toimuva impordi eest kaitsmist, „kehtestati kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega” ja eelkõige selliste kohustustega, mis tulenevad GATT-i VI artiklist ja 1979. aasta dumpinguvastasest koodeksist.

123 Sarnaselt muutis ühendus pärast 1994. aasta dumpinguvastase koodeksi vastuvõtmist dumpinguvastase menetluse sisesätteid, võttes kõigepealt vastu nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määruse (EÜ) nr 3283/94 kaitse kohta dumpinguhinnaga impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Ühenduse liikmed (EÜT L 349, lk 1), ja seejärel nõukogu 22. detsembri. aasta 1995. aasta määruse (EÜ) nr 384/96 kaitse kohta dumpinguhinnaga impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Ühenduse liikmed (EÜT L 56, lk 1; ELT eriväljaanne 11/10, lk 45). Määruse nr 3283/94 preambulis märgitakse, et 1994. aasta mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste tulemusel „[...] on asjakohane muuta ühenduse eeskirju kõnealustest uutest lepingutest lähtudes” (kolmas põhjendus). [Siin ja edaspidi on osundatud määrust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.] Preambulis täpsustatakse, et „säilitamaks tasakaalu GATT-i lepinguga kehtestatud õiguste ja kohustuste vahel, on oluline, et ühendus võtaks eeskirjade kohaldamisel arvesse seda, kuidas tema suuremad kaubanduspartnerid neid tõlgendavad” (neljas põhjendus). Preambulis rõhutatakse veel, et „võttes arvesse [1994. aasta dumpinguvastasest koodeksist tekkivate]

muudatuste ulatust ning tagamaks uute eeskirjade nõuetekohast ja läbipaistvat kohaldamist, tuleks kõnesolevad uued lepingud lisada võimalikult niisuguses ulatuses ühenduse õigusaktidesse” (viies põhjendus). Kõnealused sätted sisalduvad ka määruse nr 384/96 preambulis, mis on asjakohane eespool viidatud 9. jaanuari 2003. aasta kohtuotsuses *Petrotub ja Republica v. nõukogu*.

- 124 Hageja väidab õigesti, et Nakajima kohtuotsuse tulemusel tekkinud kohtupraktika kohaldamine ei piirdu *a priori* üksnes dumpinguvastase valdkonnaga. Nimetatud kohtupraktikat saab kohaldada ka muudes valdkondades, mida reguleerivad WTO lepingute sätted, kui nimetatud lepingud ning need ühenduse sätted, mille seaduslikkuses on küsimus, on laadilt ja sisult võrreldavad lepingute ja sätetega, mida nimetati eespool seoses GATT-i dumpinguvastase koodeksi ning dumpinguvastaste alusmäärustega, millega tagatakse nende ülevõtmine ühenduse õigusesse.
- 125 Seega tuleb asuda seisukohale, et Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimus — mille kohaselt see ühenduse meede, mille seaduslikkus on vaidlustatud, pidi olema vastu võetud nii, et selle eesmärk oli „rakendada WTO lepingute alusel võetud erikohustust” — nõuab muu hulgas seda, et kõnealuse meetmega võetaks ühenduse õiguskorda otseselt üle WTO lepingutest tulenevad sätted.
- 126 Seoses küsimusega, kas — nagu väidab hageja — kohtuotsus *Itaalia v. nõukogu* (riis) nõrgendab Nakajima kohtupraktika sellist tõlgendust, tuleb järeldada, et see ei ole nii. Nimetatud kohtuotsuse aluseks olevas kohtuasjas oli vaidlustatud ühenduse määrus, mis oli vastu võetud vastavalt GATT-i XXIV artikli lõikele 6 toimunud läbirääkimiste tulemusel kolmandate riikidega sõlmitud kahepoolsete lepingute alusel. Ühendus oli kõnealuse lepingu alusel kohustatud avama riisile tariifikvoodid kõnealuste kolmandate riikide kasuks. Kõnealuses kohtuasjas käsitletava määruse (nõukogu 24. juuli 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1522/96, millega avatakse teatavad

riisi ja purustatud riisi impordi tariifikvoodid ja sätestatakse nende korraldus (EÜT L 190, lk 1)) eesmärk oli seega võtta üle sätteid, mis põhinesid GATT-i raames toimunud läbirääkimiste tulemusel sõlmitud kahepoolsetel lepingutel. Määruse eesmärk oli seega rakendada „WTO lepingute alusel võetud erikohustust” (kohtuotsus Itaalia v. nõukogu (riis), punkt 20).

- 127 Sellistest asjaoludest tulenevalt tuleb hinnata, kas Nakajima kohtupraktika on käesolevas asjas kohaldatav.

Nakajima kohtupraktika kohaldamine käesolevas asjas

Poolte argumendid

- 128 Hageja väidab, et kohtupraktika kohaldamistingimused on käesolevas asjas täidetud, ja rõhutab selles osas erinevusi käesoleva asja ja eespool viidatud kohtuotsuse Bocchi Food Trade International v. komisjon aluseks olnud kohtuasja vahel.

- 129 Hageja väidab kõigepealt, et on täidetud Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimus, mis puudutab „kavatsust täita” WTO eeskirju. Ta väidab, et kui ühendus otsustas 1998. aastal muuta 1993. aasta korda, oli tema eesmärk täita WTO organite vastuvõetud otsuseid.

130 Tõendina ühenduse kavatsusest esitab hageja järgmised asjaolud.

131 Esiteks väidab hageja, et ühendus teatas WTO VLO 16. oktoobril 1997 peetud koosolekul, et ta hakkab „täielikult täitma selle küsimusega seotud rahvusvahelisi kohustusi”.

132 Teiseks tugineb hageja nõukogu määruse nr 1637/98 preambulile, milles sätestatakse järgmist:

„[...] määruse (EMÜ) nr 404/93 IV jaotise sätetesse kaubanduse kohta kolmandate riikidega tuleb teha mitu muudatust;

[...] ühenduse rahvusvahelisi kohustusi Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) ja teiste neljanda AKV-EÜ [Lomé] konventsiooni allkirjutanute suhtes tuleks täita, järgides samal ajal banaanituru ühise korralduse eesmärke; [täpsustatud tõlge]

133 Kolmandaks väidab hageja, et määruse nr 404/93 artikli 20 punktis e, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, kohustatakse komisjoni vastu võtma „vajalikke meetmeid tagamaks kohustuste täitmist, mis tulenevad ühenduse poolt asutamislepingu artikli 228 alusel sõlmitud lepingutest.”

- 134 Neljandaks märgib hageja, et WTO lepingud on lepingud, mille ühendus on sõlminud EÜ artikli 300 alusel.
- 135 Viiendaks tuleb hageja meelde, et komisjon teatab määruse nr 1637/98 vastuvõtmise aluseks oleva ettepanekuga kaasnevas seletuskirjas järgmist:

„1. [WTO] [VLO] on otsuses sedastanud, et banaanituru ühise korralduse teatavad impordisätted rikuvad GATT-i ja GATS-i eeskirju. Rikkumised puudutavad impordilitsentse, tariifikvootide praegust jagamist ja teatavaid muid banaane puudutavate raamlepingute aspekte, sealhulgas ekspordilitsentside andmist allakirjutanud riikidele ning AKV riikidest pärinevale tavapärasele impordile kehtestatud teatavaid koguseid.

2. Banaanituru ühise korralduse muid aspekte ei ole küsitavaks muudetud. Nende hulka kuuluvad tariifikvootide suurus ning GATT-ist tulenevate ühenduse kohustustega seotud kvootide ja kvoodiväliste tariifide määrad, tavapärase impordi soodustused ja AKV riikidest pärineva ebatavapärase impordi tariifne sooduskohtlemine ning abiprogramm ühenduse tootjatele.

3. Seega tuleb paluda nõukogul muuta määrust (EMÜ) nr 404/93 nii, et see viidaks vastavusse ühenduse rahvusvaheliste kohustustega WTO ja neljanda Lomé konventsiooni raames, jätkates ühenduse tootjate toetamist ja säilitades turul piisav pakkumine lähtuvalt tarbijate huvidest.”

- 136 Kuuendaks tugineb hageja Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1999. aasta määrusele kohtuasjas T-11/99: Van Parys jt v. komisjon, (EKL 1999, lk II-2653, punkt 6), mille sedastatakse järgmist:

„Pärast seda kui WTO [VLO] oli tunnistanud banaanide ühendusse importimise korra teatavad aspektid WTO eeskirjadega vastuolus olevateks, võeti vastu [määrus nr 1637/98] ning [määrus nr 2362/98] muu hulgas seetõttu, et saaks kõrvaldada kõnealused vastuolud.”

- 137 Seitsmendaks väidab hageja, et komisjoni president J. Santer kirjutas 10. novembril 1998 president B. Clintonile määruste nr 1637/98 ja nr 2362/98 kohta järgmist:

„WTO apellatsioonikogu antud lahenduse tulemusel on Euroopa Liit võtnud meetmeid impordikorra WTO eeskirjadega vastavusse viimiseks 1. jaanuariks 1999.”

- 138 Kaheksandaks tuletab hageja meelde, et konkurentsiasjade eest vastutav tookordne komisjoni liige L. Brittan vastas 27. jaanuaril 1999 Euroopa Parlamendi liikme Yvonne Sandberg-Fries'i esitatud kirjalikule küsimusele P-4069/1998 (EÜT C 182, lk 188) järgmiselt:

„Ühendus rakendas [WTO] [VLO] 25. septembril 1997 banaanivaidluses antud soovitusi ja võttis meetmeid banaanide suhtes kehtiva ühenduse korra WTO eeskirjadega vastavusse viimiseks. Nõukogu võttis 20. juulil 1998 vastu määruse [nr 1637/98]. Komisjon võttis 28. oktoobril 1998 vastu määruse [nr 2362/98]. Need meetmed võeti vastu mõistliku aja jooksul enne rakendamiseks kehtestatud tähtaja lõppemist 1. jaanuaril 1999.”

139 Üheksandaks tuleb hageja meelde, et komisjon teatab määruse nr 404/93 muutmisettepanekule lisatud 10. novembri 1999. aasta seletuskirjas (KOM(1999) 582, 10. november 1999) järgmist:

„[WTO] [VLO] 1997. aastal vastuvõetud otsuse tulemusel võttis nõukogu 20. juulil 1998 vastu määruse [nr 1637/98], et viia WTO eeskirjadega vastuolus olevateks tunnistatud impordikorra osad vastavusse ühenduse kohustustega WTO suhtes, arvestades seejuures ühenduse kõiki teisi eesmärke.”

140 Kümnendaks väidab hageja, et memorandumis, mille ühendus esitas 10. novembril 1999 asjas „Ameerika Ühendriigid — Euroopa Ühendusest pärinevate teatavate toodete suhtes kohaldatavad impordimeetmed”, mille alusel vaekogu võttis 17. juulil 2000 vastu aruande WT/DS165/R, tunnistab ühendus järgmist:

„3. Euroopa Liidu Nõukogu on võtnud vastu määruse [nr 1637/98]. Määrus nr 1637/98 jõustus 31. juulil 1998 ja seda on kohaldatud alates 1. jaanuarist 1999. Nõukogult komisjonile delegeeritud pädevuse alusel võttis komisjon vastu määruse [nr 2362/98]. Nimetatud määrus jõustus 1. novembril 1998 ja seda on tervikuna kohaldatud alates 1. jaanuarist 1999.

4. Eespool nimetatud määrustega kehtestatud muudatustega loodi täiesti uus eeskirjade kord, milles käsitletakse eriti banaanisektori eelmise korra selliseid osi, mis tunnistati GATT-i ja GATS-i raames WTO eeskirjadega vastuolus olevateks.”

- 141 Üheteistkümnendaks tuleb hageja meelde, et komisjon tunnistas banaanivaidlust puudutavas 5. mai 2000. aasta avalikus dokumendis järgmist:

„Pascal Lamy on märkinud, et EL-il on selles valdkonnas üksainus poliitika, milleks on WTO otsuse täitmine.”

- 142 Teisena väidab hageja, et on täidetud ka Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimus, mis puudutab WTO lepingutega seoses võetud „erikohustuse” olemasolu. Pärast WTO raames toimunud mitme vaidluse lahendamise menetlust on ühenduse kohustused WTO õigusnormide alusel impordilitsentside andmisel ja Ladina-Ameerika kvootide jagamisel selged ja hästi teada. Ühendus, ja eriti komisjon, ei saa väita, et tal on kahtlusi banaanituru ühise korralduse sätete vastavuse osas WTO eeskirjadega.

- 143 Sellega seoses täpsustab hageja, et kui komisjonil oli käesoleva asja olukorras kavatsus täita WTO organite vastuvõetud otsust vaidluse lahendamise kohta, võimaldab kõnealune otsus tuvastada „erikohustuse”, millest sõltub Nakajima kohtupraktikas esitatud teine tingimus. Hageja täpsustab, et WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade alusel vastu võetud otsusest iseenesest ei piisa Nakajima kohtupraktika kohaldamiseks. Seevastu juhul, kui nimetatud kohtupraktika kuulub kohaldamisele, moodustab WTO vastuvõetud vaidluse lahendamise otsus olulise tõlgendamisjuhise ühenduse kohtutele WTO õigusnormide tõlgendamisel. Hageja sõnul on eespool viidatud kohtuotsuse Atlanta *v.* Euroopa Ühendus punkti 20 alusel siiski liialdus järeldada, et ühenduse kohtud saavad arvestada sellist laadi otsust üksnes siis, kui see põhineb WTO lepingute sellisel sätel, millel on vahetu õigusmõju. Selline hinnang on tihedalt seotud asjaoluga, et hagejaks olev osapool viitas eespool viidatud kohtuotsuses Atlanta *v.* Euroopa Ühendus WTO lepingute vahetule õigusmõjule.

144 Hageja leiab veel, et need WTO lepingute sätted, mida rikuti määrusega nr 2362/98, on selgelt tuvastatud. Tegemist on GATT 1994 XIII artikli lõikega 2 ja GATS-i II ja XVII artikliga. Hageja väidab selle kohta, et komisjon on selgelt tuvastanud kõnealused sätted seletuskirjas, mis olid lisatud määruse nr 1637/98 eelnõule, nagu on märgitud eespool. Hageja tuletab ka meelde, et nõukogu on otseselt käsitlenud 2. aprilli 1998. aasta dokumendis 7163/98, mille pealkiri on „Progress Report”, „põhinõuet mis tahes faktilise ja õigusliku diskrimineerimise takistamiseks”. Hageja sõnul viidatakse väljendiga „faktiline diskrimineerimine” otseselt apellatsioonikogu ja 1997. aasta vaekogu otsustele.

145 Hageja märgib veel, et määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 18 lõige 4 on otseselt mõjutatud GATS-i XIII artikli lõikest 2 sellises ulatuses, et see vastab „ühteliitmisnõudele”, mis on komisjoni sõnul üks Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimustest.

146 Kolmandana leiab hageja, et eespool viidatud kohtuotsuses Bocchi Food Trade International v. komisjon ei muudeta selles kohtuasjas küsitavaks Nakajima kohtupraktika kohaldamist. Ta tuletab meelde, et Esimese Astme Kohus sedastas eespool viidatud kohtuotsuse punktides 63 ja 64 järgmist:

„Sellega seoses tuleb meeles pidada, et üksnes eeldusel, et ühendus on soovinud rakendada WTO raames võetud erikohustust, või olukorras, kus ühenduse õigusakt viitab selgelt WTO lepingute konkreetsetele sätetele, lasub Euroopa Kohtul ja Esimese Astme Kohtul kohustus kontrollida ühenduse asjaomase meetme seaduslikkust WTO eeskirjade suhtes (vt eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu, punkt 49).

WTO vaekogu 22. mai 1997. aasta aruanded või WTO alalise apellatsioonikogu 9. septembri 1997. aasta aruanne, mille [VLO] võttis vastu 25. septembril 1997, ei sisalda erikohustusi, mida komisjon „kavatses kohtupraktika tähenduses rakendada” määrusega nr 2362/98 (vt GATT 1947 osas 7. mai 1991. aasta otsus kohtuasjas C-69/89: Nakajima *v.* nõukogu, EKL 1991, lk I-2069, punkt 31). Selles määruses ei viidata otseselt ka WTO organite aruannetest tulenevatele konkreetsetele kohustustele ega WTO lepingute lisaks olevate lepingute konkreetsetele sätetele.”

- 147 Hageja märgib, et kõnealuse kohtuotsuse punktis 63 tuletas Esimese Astme Kohus meelde eespool viidatud Nakajima kohtuotsusest ja eespool viidatud kohtuotsusest Fediol *v.* komisjon pärinevat eeskirja, kui ta viitas ühenduse kavatsusele. Esimese Astme Kohus tõi kõnealuse kohtuotsuse punktis 64 esile üksnes komisjoni kavatsuse puudumise, sest lahendamiseks ei olnud ilmselt esitatud muud küsimust. Hageja nõustub, et eespool viidatud kohtuotsuses Bocchi Food Trade International *v.* komisjon jõuti tõenäoliselt õigele järeldusele komisjoni kavatsuse osas. Hageja rõhutab siiski, et käesolevas asjas ei ole küsimus komisjoni, vaid ühenduse kavatsuses: erinevalt komisjonist oli viimasel kahtlemata kavatsus järgida WTO õigusnormidest tulenevaid kohustusi, kui ta võttis vastu määruse nr 1637/98.
- 148 Hageja rõhutab, et komisjon on käesoleva hagi raames esitatud kostja vastuse punktis 104 otseselt tunnistanud, et „ühenduse kavatsus oli kehtestada banaani-valdkonda reguleeriv kord, mis on kooskõlas kõigi WTO raames võetud kohustustega”.
- 149 Lisaks väidab hageja, et eespool viidatud kohtuotsuse Bocchi Food Trade International *v.* komisjon aluseks olnud kohtuasjas ei viidanud hageja Nakajima kohtupraktika kohaldamisele, vaid *nemini licet venire contra factum proprium*’i põhimõttele, ja sedagi alles suulises menetluses. Nimetatud hageja ei esitanud tõendeid ühenduse kavatsuse kohta. Seega ei saanud Esimese Astme Kohus võtta

lõplikku seisukohta selles küsimuses, samas kui käesolevas asjas kinnitab hageja, et ta on vaidluses välja toonud selliseid tõendeid, mille põhjal saab küsimuse lahendada.

- 150 Komisjon ei nõustu kõnealuste argumentidega. 1999. aasta korra vastuvõtmisega oli ühendusel kavatsus täita GATT-i ja WTO raames võetud kohustusi, kuid mitte neid „rakendada”.
- 151 Komisjon väidab, et nagu Esimese Astme Kohus märkis eespool viidatud kohtuotsuse Bocchi Food Trade International v. komisjon punktis 64, ei ole määruses nr 2362/98 ainsatki otsest viidet erikohustustele seoses GATT-i või WTO-ga.
- 152 Komisjon väidab, et Nakajima kohtupraktikat ei saa kohaldada juhul, kui küsimus puudutab ühenduse meetmeid, mis on võetud VLO otsuse järgimiseks. Pärast VLO või vaekogu otsuse vastuvõtmist või soovitusel andmist, annab VLK kaotanud poolele mitu valikuvõimalust (kompensatsioon, kontsessioonide peatamine, kokkulepe) ka siis, kui tegemist on „rakendava” vaekogu otsusega. VLK soodustab läbirääkimistega lahendusi. Kohaldades Nakajima kohtupraktikat kõnealustes olukordades, võetaks kaotanud poolelt igasugune tegutsemisruum. Teisel poolel ei oleks peaaegu mingit tahtmist jõuda läbirääkimistel mõlemat poolt rahuldava lahenduseni, kui ta oleks kindel, et kui tema ettevõtjad pöörduvad ühenduse kohtu poole, saaksid nad kompensatsiooni või kõnealused meetmed tühistatakse. Kui WTO lepinguid kohaldataks vahetult ühenduse meetmete kehtivuse vaidlustamiseks, võetaks sellega VLK-s sätestatud valikuvõimalustelt nende mõju (vt eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu, punktid 38–40).

- 153 Lisaks väidab komisjon, et kui ühendus pakub välja kompensatsiooni või kui kontsessioonid on peatatud, on WTO raames kokkulepitud kontsessioonide üldine tasakaal taastatud. Kahjuhüvitise maksmine sellisel juhul põhjustaks olukorra, kus ühendust kohustataks „maksma” kaks korda sama vastuolu eest WTO eeskirjadega.
- 154 Lisaks ei arvestata hageja esitatud tõlgenduses komisjoni sõnul vastastikkuse puudumist ühenduse ja WTO teiste poolte vahel, mida ühenduse kohus rõhutas eespool viidatud kohtuotsuses *Portugal v. nõukogu*. Eriti rõhutab komisjon, et Ameerika Ühendriigid on jätnud järgimata mitu vaekogu ja VLO otsust (DS/136 Ameerika Ühendriigid — Anti-Dumping Act of 1916, DS/160 Ameerika Ühendriigid — Section 110(5) of the Copyright Act ja DS/108 Ameerika Ühendriigid — Foreign Sales Corporation), ja ühenduse ettevõtjatel puudub võimalus esitada kahju hüvitamise hagiid Ameerika Ühendriikide kohtutele.
- 155 Komisjon rõhutab, et eespool viidatud kohtuotsus *Bocchi Food Trade International v. komisjon* sedastab selgelt määruse nr 2362/98 kohta, et vaekogu aruanded ja VLO otsused ei sisalda erikohustusi. Seda seisukohta on kinnitatud eespool viidatud määruses *OGT Fruchthandelsgesellschaft*.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 156 Selleks, et kindlaks teha, kas ühenduse meede, mille seaduslikkus on vaidlustatud, on vastu võetud „WTO lepingutega võetud erikohustuse rakendamiseks” Nakajima kohtupraktika tähenduses, tuleb kõigepealt uurida juhtumi kaupa kõnealuse meetme eritunnuseid ja teiseks viidatud WTO lepingute asjassepuutuvate sätete eritunnuseid.

- 157 Käesolevas asjas ei saa järeldada selliste ühenduse sätete alusel, mille seaduslikkuse on hageja vaidlustanud, ega WTO lepingute selliste sätete alusel, mille rikkumisele hageja on viidanud, et asjas oli olemas Nakajima kohtupraktika tähenduses kavatsus rakendada WTO raames võetud erikohustust.
- 158 WTO lepingute osas viitab hageja sellele, et ühendus on rikkunud GATT 1994 XIII artiklit ja GATS-i II ja XVII artiklit, ja need rikkumised on sedastatud VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses 1993. aasta korra kohta ja seejärel vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruandes ja vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta otsuses määru nr 2362/98 sisalduvate 1999. aasta korra teatavate sätete kohta.
- 159 GATT 1994 ja GATS-i sätted ei ole siiski selliste tunnustega, mis võimaldaksid järeldada, et Nakajima kohtupraktika on kohaldatav. GATT 1994 XIII artiklis („Kvantitatiivsete piirangute mittediskrimineeriv rakendamine”) ning GATS-i II artiklis („Enamsoodustusrežiim”) ja XVII artiklis („Võrdne kohtlemine”) sätestatakse põhimõtted ja kohustused, mille sõnastus, laad ja ulatus on üldine. Kõnealused sätted erinevad seega selgelt 1979. ja 1994. aasta dumpinguvastasest koodeksist. Sellega seoses piisab, kui tuletada meelde, et näiteks määruse nr 3283/94 ja nr 384/96 preambulis rõhutatakse, et 1994. aasta dumpinguvastane koodeks „sisaldab uusi ja üksikasjalikke eeskirju, mis on seotud eelkõige dumpingu arvutamise, uurimise algatamise ja läbiviimise korra, sh faktide tuvastamise ja käsitlemise, ajutiste meetmete kehtestamise, dumpinguvastaste tollimaksude kehtestamise ja sissenõudmise, dumpinguvastaste meetmete kestuse ja nende läbivaatamise ning dumpinguvastaste uurimistega seotud teabe avalikustamisega”.
- 160 Lisaks ei pane GATT 1994 ega GATS lepingupooltele sellist kohustust viia siseriiklik õigus sellega vastavusse, nagu pandi kohustuseks 1979. aasta dumpinguvastase koodeksi artikli 16 lõike 6 punktis a ja 1994. aasta dumpinguvastase koodeksi artikli 18 lõikes 4.

161 Kuigi hageja argumente saaks tõlgendada nii, et nendega viidatakse sellele, et ühendus on rikkunud kohustust rakendada VLO otsuseid või soovitusi, ei saaks kõnealuste argumentidega siiski nõustuda. Kuigi komisjon leiab, et VLK-s eeldatakse rahvusvahelise õiguse alusel, et kaotanud pool peab viima WTO lepingutega vastavusse siseriikliku meetme, mis on VLO otsusega tunnustatud vastuolus olevaks, on selline kohustus tagada sisemeetmete vastavus WTO lepingutest tulenevatele rahvusvahelistele kohustustele kindlasti üldine, vastupidi dumpinguvastaste koodeksite eeskirjadele. Järelikult ei saa Nakajima kohtupraktika kohaldamist põhjendada kõnealuse kohustusega.

162 Pealegi, ilma et oleks vaja kontrollida, millised on võimalikud hüvitamistagajärjed, millele üksikisikul võib olla õigus, kui ühendus jätab täitmata VLO otsuse, milles tunnustatakse ühenduse meede WTO eeskirjadega vastuolus olevaks — mis on küsimus, mida hageja ei ole otseselt eraldi välja toonud seoses Nakajima kohtupraktika kohaldamisküsimusega —, piisab, kui rõhutada, et VLK-ga ei looda mehhanismi rahvusvaheliste vaidluste lahendamiseks otsuste abil, mis on liikmesriikide siseriiklike õiguskordade kohtuotsustele sarnase kohustusliku jõuga. Euroopa Kohus on sedastanud, et eseme ja eesmärgi alusel tõlgendatud WTO lepingutes ei sätestata vastavaid õigusvahendeid, millega saaks tagada nende heauskset täitmist lepingupoolte siseriiklikes õiguskordades. Euroopa Kohus on märkinud, et vaatamata WTO lepingutest tuleneva vaidluste lahendamise mehhanismi tugevdamisele, on kõnealusel mehhanismil pooltevahelistel läbirääkimistel oluline koht (eespool viidatud kohtuotsus Portugal *v.* nõukogu, punkt 36). Euroopa Kohus lisas kohtuotsuse punktides 37–40 järgmist:

„Kuigi [VLK] esmane eesmärk on põhimõtteliselt vastavalt vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsituslepe (WTO lepingu lisa 2) artikli 3 lõikele 7 tagada nende asjassepuutuvate meetmete kõrvaldamine, mis leitakse olevat vastuolus WTO eeskirjadega, sätestatakse selles lepingus siiski, et kui on võimatu meedet viivitamata kõrvaldada, võib ajutise vahendina anda kompensatsiooni, kuni lepinguga vastuolus olev meede on kõrvaldatud.

On tõsi, et kõnealuse lepingu artikli 22 lõike 1 kohaselt on kompensatsioon ajutine meede, mida võidakse kasutada, kui kõnealuse lepingu artikli 2 lõikes 1 sätestatud VLO soovitusi või otsuseid ei rakendata põhjendatud aja jooksul ning kui viimati nimetatud säte eelistab soovitusi täielikku rakendamist, et viia meede asjaomaste WTO lepingutega täielikult kooskõlla.

Sama artikli lõikes 2 sätestatakse siiski, et kui asjaomane liige ei täida soovitusi või otsuseid põhjendatud ajavahemiku jooksul, peab selline liige, kui nii nõutakse, ja mitte hiljem kui põhjendatud ajavahemiku möödumisel, alustama läbirääkimisi iga poolega, kes on tuginenud vaidluste lahendamise menetlusele eesmärgiga leida vastastikku vastuvõetav kompensatsioon.

Pannes kohtuorganitele kohustuse mitte kohaldada siseriikliku õiguse eeskirju, mis on vastuolus WTO lepingutega, võetakse lepingu osapoolte täitev- või seadusandlikelt organitelt VLK artiklis 22 sätestatud võimalus leida kasvõi ajutisi läbiräägitud lahendusi.”

163 Seda järeldust ei piirata juhtumite suhtes, milles VLK artikli 21 lõikes 3 sätestatud põhjendatud ajavahemik VLO soovitusi või otsuste rakendamiseks ei ole lõppenud.

164 Tuleb sedastada, et ka kõnealuse ajavahemiku lõppedes ja pärast seda, kui on kehtestatud VLK artikli 22 alusel kompensatsiooni või kontsessioonide peatamise meetmed, on pooltevahelistel läbirääkimistel kõnealuses lepingus endiselt oluline koht. Sellega seoses tuleb rõhutada, et VLK artikli 21 lõikes 6 sätestatakse otseselt, et „kui VLO ei otsusta teisiti, võetakse soovitusi või otsuste rakendamise küsimus VLO koosoleku päevakorda 6 kuu möödumisel päevast, mil vastavalt lõikele 3 kehtestati põhjendatud ajavahemik, ning jäetakse see küsimus VLO päevakorda kuni

selle lahendamiseni”. Samuti, kui VLO nõustub kontsessioonide või muude kohustuste peatamisega, sätestatakse VLK artikli 22 lõikes 8, et vastavalt artikli 21 lõikele 6 „jätkab VLO järelevalvet vastuvõetud soovitude või otsuste rakendamise üle”. Kõnealune säte näeb ka ette, et „[k]ontsessioonide või muude kohustuste peatamine on ajutine ning seda kohaldatakse ainult seni, kuni on kõrvaldatud meede, mis leitakse olevat vastuolus loendilepinguga, või kui liige, kes peab soovitusi või otsuseid rakendama, pakub lahenduse kasu olematuksmuutmisele või vähendamisele, või kui on leitud vastastikku rahuldav lahendus”.

¹⁶⁵ Käesolevas asjas tuleb märkida, et vaidlus, mille tulemusel võeti vastu VLO 25. septembri 1997. aasta otsus ja vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruanne ning seejärel luba peatada kontsessioonid ühenduse kahjuks, oli käesoleva hagi esitamise kuupäeval endiselt pooleli ja VLO päevakorras (vt eespool punkt 39).

¹⁶⁶ Seetõttu nii kaua, kui VLO soovitude või otsuste rakendamise küsimust ei ole lahendatud, kaasa arvatud VLK artikli 22 lõike 8 alusel „need juhtumid, kus on kompensatsiooni antud või kontsessioonid või muud kohustused peatatud, kuid pole rakendatud soovitust viia meede kooskõlla loendilepinguga”, ei saa ühenduse kohus kontrollida kõnealuse ühenduse meetme seaduslikkust eelkõige EÜ artikli 235 alusel kahju hüvitamise hagi raames, sest vastasel korral võetaks VLK artikli 21 lõikelt 6 selle mõju (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-93/02 P: Biret International v. nõukogu, EKL 2003, lk I-10497, punkt 62, ja 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-94/02 P: Biret et Cie v. nõukogu, EKL 2003, lk I-10565, punkt 65).

- 167 Määruse nr 2362/98 tunnuste kohta hageja poolt vaidluses esitatud tõenditest ning komisjoni esitatud dokumentidest ja avaldustest nähtub, et kui ühendus võttis vastu 1999. aasta korra, sealhulgas määruse nr 2362/98, oli tal kavatsus täita WTO lepingutega võetud kohustusi pärast VLO 25. septembri 1997. aasta otsust (Esimese Astme Kohtu 28. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-254/97: Fruchthandels-gesellschaft Chemnitz v. komisjon, EKL 1999, lk II-2743, punkt 26). Kõnealused asjaolud ei tõenda siiski, et ühendus kavatses rakendada WTO lepingute alusel võetud kohustusi Nakajima kohtupraktika tähenduses.
- 168 Määruse nr 2362/98 vastuvõtmise olukorda ei saa võrrelda olukorraga, milles võeti vastu dumpinguvastased alusmäärused, mille suhtes kohaldati Nakajima kohtupraktikat. Määrusega nr 2362/98 ei tagata WTO lepingust tulenevate eeskirjade ülevõtmine ühenduse õigusesse, et säiliks nimetatud lepingupoolte õiguste ja kohustuste tasakaal. Seega on Esimese Astme Kohus sedastanud, et „WTO vaekogu 22. mai 1997. aasta aruanded ega WTO alalise apellatsioonikogu 9. septembri 1997. aasta aruanne, mille [VLO] on 25. septembril 1997 vastu võtnud, ei sisalda erikohustusi, mida komisjon kavatses määrusega nr 2362/98 „rakendada” [Nakajima] kohtupraktika tähenduses” (vt eespool viidatud kohtuotsus Bocchi Food Trade International v. komisjon, punkt 64).
- 169 Pealegi ei kajasta hageja poolt vaidlustatud määruse nr 2362/98 sätted, mis puudutavad impordilitsentside andmist ja riiklike tariifide alamkvootide jagamist, WTO lepingutest tulenevaid uusi ja üksikasjalikke eeskirju tervikuna, vaid kõnealuste eeskirjadega kehtestatakse meetmed, millega hallatakse banaanituru ühise korralduse raames vastuvõetud tariifikvoote. Euroopa Kohus on sedastanud, et „määrusega nr 404/93 kehtestatud ja seejärel muudetud banaanituru ühise korralduse eesmärk ei ole tagada GATT-i raames võetud erikohustuse täitmist ühenduse õiguskorras” (eespool viidatud määruse OGT Fruchthandelsgesellschaft, punkt 28).

- 170 Eespool esitatust tulenevalt tuleb järeldada, et kui ühendus võttis vastu 1999. aasta korra ja eriti määruse nr 2362/98, puudus tal kavatsus rakendada Nakajima kohtupraktika tähenduses WTO lepingutega võetud erikohustust. Järelikult ei saa hageja viidata sellele, et ühendus on rikkunud WTO lepingutes ette nähtud kohustusi.
- 171 Sellest järeldub, et hageja ei ole esimese väitega tõendanud sellise õigusvastase tegevuse olemasolu, millega kaasneb ühenduse vastutus.

3. Teine väide: nõukogult komisjonile määruse nr 1637/98 rakendamiseks antud volituse rikkumine

Poolte argumendid

- 172 Hageja sõnul on komisjon ületanud nõukogult talle määruse nr 1637/98 rakendamiseks antud volituse piire. Kui nõukogu võttis vastu kõnealuse määruse, oli tal kindlasti kavatsus rakendada WTO lepingutest tulenevaid kohustusi. Hageja meenutab selles osas, et määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artiklis 20 sätestatakse järgmist:

„Komisjon võtab vastu käesoleva jaotise kohaldamise sätted artiklis 27 sätestatud korras. Need hõlmavad: [...] e) vajalikke meetmeid tagamaks kohustuste täitmist, mis tulenevad ühenduse poolt asutamislepingu artikli 228 [nüüd EÜ artikkel 300] alusel sõlmitud lepingutest.”

- 173 Hageja väidab, et määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 19 alusel rakendamisoluluste kasutamiseega on komisjon jätnud impordilitsentside andmisel tähelepanuta nõukogu tahte, mis seisnes selles, et tagatakse banaanituru ühise korralduse vastavus WTO lepingutele. Komisjon on piirdunud 1993. aasta korra pealiskaudse parandamisega ja on üldjoontes säilitanud impordilitsentside andmise korra. Vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruandes on tunnistatud kõnealused väikesed muudatused WTO õigusnormidega vastuolus olevateks.
- 174 Riigiti kvootide jagamise kohta väidab hageja, et komisjon on ka selles osas jätnud tähelepanuta nõukogu tahte ja seetõttu ületanud talle antud volituste piire. Hageja rõhutab, et määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 18 lõikes 4 viitab nõukogu kaudselt GATT 1994 XIII artikli lõike 2 punktis d sisalduvatele eespool viidatud sätetele, milles nimetatakse kahte olukorda, kui WTO liige võib jagada tariifikvoote riiklikeks alamkvootideks, ehk kõnealuse riigiga sõlmitud kokkuleppe alusel või ühepoolselt „võrdlusperioodi” alusel. Hageja rõhutab, et tegemist on üksnes võimalusega. Vastupidi sellele, mida komisjon kinnitab määruse nr 2362/98 teises põhjenduses, mille kohaselt nelja peamise banaane tarniva riigiga ei jõutud kokkuleppele ja „seepärast on komisjon kohustatud eraldama tariifikvoote”, puudus ühendusel kohustus riiklike alamkvootide kehtestamiseks. Võrdlusperioodi esindatavuse kohta väidab hageja põhiliselt, et komisjon ei saanud jätta tähelepanuta, et aastad 1994–1996 ei olnud sobivad, sest VLO 25. septembri 1997. aasta otsuses tunnistati need mitterepresentatiivseteks.
- 175 Lisaks leiab hageja, et komisjon ei teatanud nõukogule oma kavatsustest, mille üle paljud riiklikud delegatsioonid kaebavad määrust nr 2362/98 ettevalmistavates dokumentides. Hageja väidab, et banaanituru korralduskomitees osalemine määruse nr 2362/98 vastuvõtmise menetluses ei ole võrdväärne nõukogu nõusolekuga.

- 176 Lisaks leiab hageja, et nõukogu antud volitused, mille rikkumisele hageja viitab, moodustavad üksikisikute kaitseks ette nähtud õigusnormi, mille rikkumine võib tuua kaasa ühenduse vastutuse. Hageja tunnistab, et eeskiri, mille kohaselt komisjonil tuleb järgida talle antud volituste kasutamisel volituste piire, näeb ette komisjoni ja nõukogu vahelise institutsioonilise tasakaalu kaitsmise (Euroopa Kohtu 13. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-282/90: Vreugdenhil v. komisjon, EKL 1992, lk I-1937). Hageja täpsustab siiski, et ta ei viita kõnealusele eeskirjale *in abstracto*, vaid määruses nr 1637/98 nõukogule antud volituste sõnastuse põhjal. Kõnealusest sõnastusest nähtub, et nõukogu eesmärk oli luua WTO eeskirjadele vastav kord. Volituste eesmärk oli seega otseselt parandada hageja olukorda ehk kaitsta üksikisiku õigusi.
- 177 Komisjon väidab, et ta ei ole ületanud rakendamisolituste piire määruse nr 2362/98 vastuvõtmisel. Ta väidab, et ta tegutses vastavalt määruse nr 404/93 artiklile 27 pärast nõuetekohast teatamist 1998. aasta juuni põllumajandusnõukogule.
- 178 Komisjon märgib, et määruse nr 404/93 artikli 18 lõikes 4 sätestatakse, et tariifikvoot jagatakse tarnivate riikide vahel. Selles artiklis sätestatakse otseselt, et kui kolmandate riikidega ei ole kokkulepet võimalik saavutada, „võib komisjon jagada [...] tariifikvoodid“ ühepoolset. Komisjon viitab selles osas määruse nr 1637/98 seitsmendale põhjendusele, milles täpsustatakse, et „tariifikvootide [...] jaotamisel tuleks kasutada ühtset kriteeriumi, et määrata kindlaks banaanide tarnimisel tõsiselt huvitatud tootjariigid“. Asjaolu, et nõukogu volitas komisjoni läbirääkimisi pidama tootjariikidega ja võttis selleks vastu direktiive, on vastuolus hageja argumentidega.
- 179 Komisjon väidab, et käesolev väide on igal juhul asjakohatu, sest hageja on repliigi punktis 156 tunnistanud, et komisjonil oli õigus kehtestada jagamis põhimõtte riigiti.

- 180 Viimasena väidab komisjon, et nõukogu antud volitused ning nõukogu ja komisjoni vaheline pädevuse jagamine ei moodusta „üksikisiku kaitse” eeskirja, nagu Euroopa Kohus sedastas eespool viidatud kohtuotsuses Vreugdenhil v. komisjon (punktid 20 ja 21). Seega on ühenduse vastutuse tekkimine käesoleva väite alusel välistatud.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 181 Selleks et teada saada, kas komisjon ületas määruse nr 2362/98 vastuvõtmisega nõukogu poolt talle delegeeritud pädevuse piire, tuleb meelde tuletada, et ühenduse erinevate institutsioonide vahelise pädevuse jagamise korra eesmärk on tagada asutamislepingus sätestatud institutsioonilise tasakaalu järgimine, kuid mitte anda üksikisikutele õigusi. Järelikult ei too institutsioonilise tasakaalu rikkumine iseenesest kaasa ühenduse vastutust asjaomaste ettevõtjate suhtes (eespool viidatud kohtuotsus Vreugdenhil v. komisjon, punktid 20 ja 21).
- 182 Igal juhul tuleb eespool esimese väite kohta sedastatust lähtudes lükata tagasi etteheited, milles hageja üritab otseselt viidata vastuoludele WTO lepingutega, mis on sedastatud määruse nr 2362/98 teatavate sätete puhul. Kuna käesolevas asjas ei kohaldata Nakajima kohtupraktikat, ei saa hageja viidata sellele, et impordilitsentside andmise ja riiklike kvootide jagamise sätted on vastuolus WTO lepingutega.
- 183 Lisaks, seoses küsimusega, kas komisjon rikkus enda volituste tingimusi, mille nõukogu oli talle andnud esiteks määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 18 lõike 4 alusel riiklike alamkvootide jagamiseks ja teiseks kõnealuse määruse artikli 19 lõike 1 ja artikli 20 alusel tariifikvootide haldamise

üksikasjade vastuvõtmiseks ning eelkõige impordilitsentside andmiseks, tuleb meelde tuletada, et EÜ artikli 211 neljanda taande sõnastuse järgi kasutab komisjon talle nõukogu poolt antud volitusi viimase kinnitatud eeskirjade rakendamiseks, pidades silmas ühisturu laitmatut toimimist ja arengut. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb asutamislepingu mõttest, mille kontekstis EÜ artiklit 211 peab käsitlema, ja ka praktika nõuetest see, et rakendamise mõistet tuleb tõlgendada laialt. Kuna vaid komisjon suudab jälgida pidevalt ja tähelepanelikult põllumajandusturgude arengut ja reageerida olukorrale vajaliku kiirusega, võib nõukogu talle selles valdkonnas anda suure pädevuse. Järelilikult tuleb selle pädevuse piire hinnata nimelt kooskõlas asjaomase turukorralduse üldisemate aluseesmärkidega (Euroopa Kohtu 17. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-478/93: *Madalmaal v. komisjon*, EKL 1995, lk I-3081, punkt 30, ja 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-239/01: *Saksamaa v. komisjon*, EKL 2003, lk I-10333, punkt 54).

- 184 Euroopa Kohus on öelnud, et komisjon võib põllumajanduses vastu võtta kõik alusmääruse rakendamiseks vajalikud ja asjakohased rakendusmeetmed eeldusel, et need ei ole vastuolus alusmääruse või nõukogu rakendusmäärusega (eespool viidatud kohtuotsus *Madalmaal v. komisjon*, punkt 31 ja eespool viidatud kohtuotsus *Saksamaa v. komisjon*, punkt 55).

- 185 Käesolevas asjas tuleb märkida, et nõukogu kohustas komisjoni vastu võtma meetmeid tariifikvootide korraldamiseks tavapäraseid kaubavooge arvestava meetodi kohaselt (määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 19 lõige 1). Samal ajal kohustas nõukogu komisjoni võtma „vajalikke meetmeid tagamaks kohustuste täitmist, mis tulenevad ühenduse poolt [EÜ] artikli [300] alusel sõlmitud lepingutest”. Hageja ei ole tõendanud, et komisjon on ilmselgelt ületanud nõukogu poolt talle antud kaalutusõiguse piire, kui ta üritas kõnealuseid eesmarke ühildada impordilitsentside andmist ja riiklike kvootide jagamist puudutavate meetmete vastuvõtmisega.

186 Määruse nr 2362/98 vastuvõtmise menetluse nõuetekohasuse osas ei ole hageja tõendanud, et selles oleks esinenud olulisi rikkumisi. Vastupidi, komisjoni esitatud dokumentidest ja eriti banaanituru korralduskomitee 16. oktoobril 1998 peetud 96. koosoleku protokoll kokkuvõttest nähtub, et määruse nr 404/93 artiklis 27 sätestatud komiteega on määruse nr 2362/98 vastuvõtmisel konsulteeritud.

187 Sellest tulenevalt ei ole hageja teise väitega tõendanud sellise õigusvastase tegevuse olemasolu, millega kaasneks ühenduse vastutus.

4. Kolmas väide: ühenduse õiguse üldpõhimõtete rikkumine

188 Kolmas väide jaguneb kolmeks osaks, mis puudutavad vastavalt mittediskrimineerimise põhimõtte, majandustegevusega tegelemise vabaduse ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist.

Esimene osa: mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine

Vastuvõetavus

— Poolte argumendid

189 Komisjoni sõnul ei vasta kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c nõuetele kõnealuse väite esimene osa, nii nagu see on esitatud hagiavalduses. Hageja ei täpsusta, milles

seisneb väidetav diskrimineerimine, vaid piirdub 1993. aasta korra kirjeldusele viitamisega. Seega on hageja väite kõnealune osa komisjoni sõnul vastuvõetamatu.

- 190 Hageja väidab, et kõnealune osa on vastuvõetav, sest hagiavaldus vastab selles osas kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c. Hageja leiab, et ta esitas hagiavalduse punktides 25–28 selgelt 1993. aasta korra alusel toimunud ettevõtjate kohtlemise erinevused ja hagiavalduse punktides 66–69 nimetatud diskrimineerimise halvenemise 1999. aasta korras.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

- 191 Vastavalt eespool meeldetuletatud põhimõtetele nõuab kodukorra artikli 44 lõike 1 punkt c hagi vastuvõetavuseks, et hagi aluseks oleval õiguslikul ja faktilisel asjaolul tuleneksid kasvõi kokkuvõtlikult, ent seostatult ja arusaadavalt hagiavalduse tekstist.
- 192 Käesolevas asjas on hageja märkinud (hagiavalduse punkt 95), et mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine „tuleneb ilmselgelt asjaolust, et banaanisektori kord loodi hageja diskrimineerimiseks ja ühenduses tema kaubandustegevuse mahu oluliseks vähendamiseks”. Lisaks viitab hageja otseselt hagiavalduse punktidele 25–28, milles üksnes ei kirjeldata 1993. aasta korda, vaid tehakse ka etteheiteid selle kohta, et kõnealuse korra põhiline eesmärk oli nõrgendada banaaniturul tegutsevate suurte rahvusvaheliste äriühingute majanduslikku seisundit üldiselt ja eriti hageja majanduslikku seisundit. Hageja on ka selgelt märkinud (vt eelkõige hagiavalduse punktides 66–98), et 1999. aasta korraga ja eriti määrusega nr 2362/98 ei muudetud

sugugi 1993. korda nii, et kõrvaldada need vastuolud WTO eeskirjadega, mida VLO oli märkinud 25. septembri 1997. aasta otsuses, vaid nendega hoiti jõus juba varasemas korras ilmnenu vigu. Järelikult oli hagiavalduse sõnastus piisavalt selge ja täpne, et komisjon saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Esimese Astme Kohus saaks teha otsuse väite esimese osa kohta.

193 Seetõttu vastavad hagiavalduse esimest osa puudutavad lõigud kodukorra artikli 44 lõike 1 punktis c sätestatud nõuetele, mistõttu komisjoni argumendid tuleb lükata tagasi.

194 Sellest tulenevalt on kolmanda väite esimene osa vastuvõetav.

Põhiküsimus

— Poolte argumendid

195 Hageja väidab põhiliselt, et pärast seda, kui ilmnes, et tariifikvootidest piisas ühenduse banaanide ja AKV-banaanide müügi edendamiseks, oleks ühendusel tulnud muuta 1993. aasta korda impordilitsentside andmise osas, mida kohtujurist Gulmann kirjeldas „raske” ja „kallina” kohtuasjas Saksamaa v. nõukogu (banaanid) esitatud ettepanekus (EKL 1994, lk I-4980). Määruse nr 2362/98 vastuvõtmisega valis komisjon siiski korra, millega esiteks suurendati varem B-rühma kuulunud ettevõtjatele antavaid majanduslikke soodustusi ja teiseks varem A-rühma kuulunud hagejateoliste esmaimportijate ebamugavusi (vt väidete kokkuvõtet eespool).

- 196 Hageja leiab, et mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine tuleneb otseselt banaanituru ühise korraldusega taotletud eesmärgist. 1999. aasta korraga üksnes pikendati 1993. aasta korda, mille eesmärk oli vähendada oluliselt hageja tegevust ühenduses ühenduse tarnijate kasuks.
- 197 Hageja leiab, et kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) leidis Euroopa Kohus, et 1993. aasta korra puhul oli võimalik rikkuda mittediskrimineerimise põhimõtet. Kohus välistas siiski sellise rikkumise pärast seda, kui ta oli sedastanud, et 1993. aasta kord oli loonud vastuvõetava tasakaalu asjaomaste ettevõtjate erinevate rühmade huvide vahel. Euroopa Kohus leidis viidatud kohtuotsuse punktis 74, et ettevõtjate erinev kohtlemine „kuulub siiski lahutamatu varem eraldatud turgude ühendamiseesmärki”. Euroopa Kohus kinnitas kõnealust arutluskäiku kohtuasjas C-122/95: Saksamaa *v.* nõukogu 10. märtsi 1998. aasta otsuse punktides 63–65 (EKL 1998, lk I-973).
- 198 Käesolevas asjas on olukord teistsugune. 1999. aasta kord võeti vastu viis aastat pärast turgude ühendamist, mis toimus 1993. aastal banaanituru ühise korralduse loomisega. Selles ajavahemikus oli ühenduse ettevõtjatel ja AKV riikide tarnijatel võimalus ära kasutada neile antavaid konkurentsieeliseid. Seetõttu ei ole kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) esitatud Euroopa Kohtu peamine põhjendus, milles välistati diskrimineerimise olemasolu, käesoleval juhul kehtiv 1999. aasta korra vastuvõtmisest alates.
- 199 Hageja leiab, et kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) esitatud analüüsi pelk kohaldamine käesoleva asja suhtes tähendab, et Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) tuvastatud 1993. aasta korras tulenev ettevõtjate olukordade erinevus on 1999. aasta korras endiselt olemas. See tähendab veel, et 1999. aasta kord on *de facto* jätk 1993. aasta korrale. Hageja rõhutab, et komisjon väidab vastupidi, et 1999. aasta kord on täiesti teistsugune kui 1993. aasta kord. Kui see nii on, ei ole võimalik kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) tehtud lahendust kohaldada 1999. aasta korra suhtes.

- 200 Igal juhul väidab hageja, et on ilmselge, et ettevõtjad ei olnud samas olukorras enne 1993. aasta korda ega 1999. aasta korra alusel. Turg oli põhjalikult muutunud pärast kohtuotsust Saksamaa v. nõukogu (banaanid). Enne 1993. aastat ei saanud ettevõtjad, kes hiljem moodustasid B-rühma, importida teatavates riikides Ladina-Ameerika banaane ilma piiranguteta. Hageja väidab, et kohtuotsuses Saksamaa v. nõukogu (banaanid) leidis Euroopa Kohus, et nimetatud ebasoodsa olukorra tõttu oli võimalik neid erinevalt kohelda. Kõnealustele tootjatele niiviisi antud soodustused mõjutasid turgu põhjalikult. Paljud 1993. aasta korra alusel A-rühma kuulunud ettevõtjad ostsid B-rühma kuulunud ettevõtjaid, et saada nende impordilitsentse. See-eest üritasid teatavad B-rühma kuulunud ettevõtjad laiendada tegevust Ladina-Ameerika banaaniturul ja ostsid A-rühma kuuluvaid ettevõtjaid.
- 201 Hageja ei nõustu ka seisukohaga, mille kohaselt 1993. aasta korra selginemine ei saa olla diskrimineeriv põhjusel, et teatavad A-rühma kuuluvad esmaimportijad on saanud kontrolli B-rühma kuuluvate tootjate üle ja omandanud niiviisi impordilitsentse. Hageja rõhutab, et kõnealune argument on juba WTO raames tagasi lükatud vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta otsusega (punkt 5.69). Esmaimportijate selline reaktsioon oli nende suhtes kehtestatud diskrimineerivate meetmete normaalne ja otsene tagajärg.
- 202 Viimasena leiab hageja, et põhjusi, mille tõttu Esimese Astme Kohus lükkas tagasi määruse nr 2362/98 suhtes esitatud diskrimineerimist puudutava väite eespool viidatud kohtuotsuses Bocchi Food Trade International v. komisjon, ei saa kohaldada käesolevas asjas. Kõnealuse kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas käsitletud väide puudutas väikeste äriühingute ja rahvusvaheliste äriühingute vahelist väidetavat diskrimineerimist. Kuna sellel aspektil puudub seos käesoleva kohtuasjaga, leiab hageja, et eespool viidatud kohtuotsus Bocchi Food Trade International v. komisjon ei ole selles osas asjassepuutuv.

- 203 Komisjon ei nõustu hageja esitatud argumentidega. Kohtupraktikas on juba selgelt sedastatud, et piirangud, mis puudutavad võimalust importida kolmandate riikide banaane, on banaanituru ühise korralduse lahutamatu osa, ja tagasi on lükatud väited, et 1993. aasta ja 1999. aasta kord olid diskrimineerivad (kohtuotsus Saksamaa *v. nõukogu (banaanid)*, punkt 82 ja eespool viidatud kohtuotsus *Bocchi Food Trade International v. komisjon*, punkt 81).
- 204 Komisjon ei nõustu ka erinevusega, mida hageja üritab välja tuua olukordade vahel, mis valitsesid kohtuotsuse Saksamaa *v. nõukogu (banaanid)* aluseks olnud kohtuasjas ja käesolevas kohtuasjas. Komisjon ei nõustu ka sellega, et käesolevas kohtuasjas oleks asjassepuutuv kohtujurist Gulmanni ettepanek kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa *v. nõukogu (banaanid)*.
- 205 Komisjon märgib seoses WTO otsuste asjakohasusega 1999. aasta korra diskrimineerivuse osas, et WTO õigusnormides ei ole mõiste „diskrimineerimine” samane vastava mõistega ühenduse õiguses. Sellist erinevat kohtlemist, mis on üksnes kolmandatest riikidest pärineva impordi erineva kohtlemise automaatne tagajärg, ei saa pidada diskrimineerivaks (Euroopa Kohtu 28. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 52/81: *Faust v. komisjon*, EKL 1982, lk 3745, punkt 25).

— Esimese Astme Kohtu hinnang

- 206 Ei saa nõustuda argumentidega, mille kohaselt üritati 1999. aasta korra alusel eelistada hageja kahjuks ühenduse tootjaid, kes olid spetsialiseerunud ühendusest või AKV riikidest pärinevate banaanide kaubandusele.

207 Diskrimineerimise puhul, mida väidetakse esinevat Ladina-Ameerika banaanide kaubandusele spetsialiseerunud ettevõtjate ja ühenduse või AKV riikide banaanide kaubandusele spetsialiseerunud ettevõtjate vahel, tuleb meeles pidada, et isegi kui oletada, et määrusega nr 2362/98 mõjutatakse erinevalt kõnealustesse rühmadesse kuuluvate ettevõtjate olukordi, ei ole tegemist diskrimineeriva kohtlemisega, sest kõnealune kohtlemine on lahutamatu osa ühenduse turgude ühendamise eesmärgist (vt selle kohta kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid), punkt 74 ja eespool viidatud kohtuotsus Bocchi Food Trade International, punkt 75).

208 Enne banaanituru ühise korralduse loomist ei olnud kahe ettevõtjarühma olukord võrreldav. Euroopa Kohtu sõnul oli „ühenduse banaanisektorile iseloomulik erinevate eeskirjadega reguleeritud avatud siseriiklike turgude ja kaitstud siseriiklike turgude samaaegne esinemine”. Euroopa Kohus sedastas järgmist:

„Avatud siseriiklikel turgudel said ettevõtjad hankida kolmandate riikide banaane koguseliste piiranguteta. Saksamaa turule importijad olid vabastatud isegi tollimaksust kvoodi raames, mida kohandati regulaarselt banaaniprotokolli alusel. Kaitstud siseriiklikel turgudel oli seevastu ühenduse banaanidega ja tavapärase AKV-banaanidega kauplevatele ettevõtjatele tagatud oma toodete läbimüük, riskimata konkurentsivõimelisemate kolmandate riikide banaanide edasimüüjatelt tuleneva konkurentsiga. [...] Ühenduse banaanide ja AKV-banaanide müügihind oli märkimisväärselt kõrgem kolmandate riikide banaanide müügihinnast” (kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid), punktid 70–72).

209 Kuigi 1993. aasta kord on mõjutanud kõnealuseid ettevõtjate rühmi erinevalt, leidis Euroopa Kohus siiski, et „selline erinev kohtlemine oli ikkagi varem eraldatud turgude ühendamise eesmärgi lahutamatu osa, kui arvestada, et kõnealuste ettevõtjate rühmade olukorrad olid erinevad enne ühise turukorralduse kehtesta-

mist". Euroopa Kohus leidis veel, et „määruse [nr 404/93] eesmärk on ühenduse toodangu ja tavapärase AKV riikide toodangu läbimüügi tagamine, mis eeldab teatava tasakaalu loomist kõnealuste ettevõtjarühmade vahel” (kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid), punkt 74).

- 210 Hageja väidab põhiliselt, et olukord, mille põhjal Euroopa Kohus jõudis sellisele järeldusele, ei olnud enam seotud 1999. aasta korra vastuvõtmisega, sest avatud ja kaitstud turgude ühendamine oli selgelt saavutatud. Hageja viitab selles osas komisjoni avaldusele, mille kohaselt „ühise turukorralduse põhilised eesmärgid on suures osas saavutatud, sest paljud siseriiklikud turud on ühendatud ühisturuks, tärned turul on koguseliselt tasakaalus ja hinnad on õiglased tarbijatele ning ühenduse ja AKV riikide tootjatele” (kontrollikoja eriaruanne nr 7/2002 banaani-sektori ühise turukorralduse usaldusväärse finantsjuhtimise kohta koos komisjoni vastustega, lehekülg 27 (EÜT 2002, C 294, lk 1), edaspidi „kontrollikoja aruanne”). Hageja tugineb ka komisjoni poolt äriühingult Arthur D. Little tellitud 22. juuni 1995. aasta ekspertaruandele (edaspidi „Arthur D. Little'i aruanne”).

- 211 Vastab tõele, et banaanituru ühise korralduse loomise tulemusel ja viie aasta jooksul, kui 1993. aasta kord kehtis, on ühenduse banaaniturg muutunud märkimisväärselt, nagu märgitakse kontrollikoja aruandes sisalduvates komisjoni avaldustes ja Arthur D. Little'i aruandes. Viimati nimetatuse (lk 46 ja 47) märgitakse muu hulgas, et „ühise turukorralduse kehtestamine on teinud võimalikuks siseriiklike turgude avamise ja põhjustanud ühenduse sisekaubanduse plahvatusliku kasvu” ja lisaks „võimaldanud Ladina-Ameerika banaanide sissetungimise tavapäraselt kaitstud riikidesse impordipiirangute kõrvaldamisega ja B-rühma kuuluvatele ettevõtjatele dollaribanaanide importimisvõimaluse andmisega”. Samas aruandes märgitakse seoses ühise turukorralduse eesmärgiga ühenduse ja AKV riikide banaanide läbimüügi edendamise

osas, et kõnealuste banaanide toodang „on Põhja-Euroopa turule pääsemise algus” ja et selline „päritolu alusel suurenev impordi segunemistähtsus kõikides riikides tähendab tõelise ühisturu tekkimise teist osa”.

- 212 Siiski ei saa määruse nr 404/93 alusel ühise turukorralduse rakendamise tuleneva banaanisektori arenguga muuta küsitavaks 1999. aasta korra vastuvõtmisel tehtud seadusandlike valikuid, nagu iga ettevõtjarühma erinev kohtlemine. Kuigi 1993. aasta korrast ja 1999. aasta korrast tuleneva ühise turukorralduse toimimisviisid on erinevad, jäävad kestma siseriiklike turgude ühendamist ning ühenduse ja AKV riikide banaanide läbimüüki puudutavad eesmärgid. Määruse nr 1637/98 sätetega ei ole kõnealuseid eesmäärke muudetud, vaid kolmandate riikidega kehtiva kaubanduskorra (määruse nr 404/93 IV jaotis) osas muudeti kõnealuste sätetega üksnes toimimisviisi. Järelikult on Ladina-Ameerika banaanidega kauplemisele spetsialiseerunud ettevõtjate ja ühenduse banaanidega või AKV-banaanidega kauplemisele spetsialiseerunud ettevõtjate erinev kohtlemine 1999. aasta korras endiselt banaanituru ühise korralduse eesmärkide lahutamatu osa. Sellises olukorras ei ole erinevatesse rühmadesse kuuluvate ettevõtjate erinev kohtlemine mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine, millega kaasneb ühenduse vastutus.
- 213 Hageja selliste argumentide osas, mis põhinevad diskrimineerimisel, mida märgiti vahekohtunike 9. aprilli 1999. aasta aruandes määruse nr 2362/98 teatavate sätete puhul, nähtub esimese väite kohta esitatud hinnangutest, et hageja ei saa viidata WTO lepingute eeskirjade rikkumisele, sest Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimused ei ole käesolevas kohtuasjas täidetud. Igal juhul väidab komisjon õigesti, et vahekohtunike nimetatud diskrimineerimine puudutab esiteks väljaspool ühendust asutatud banaaniturustajate erinevat kohtlemist nende ühenduses asutatud konkurentidega võrreldes, ja teiseks tariifikvootide riiklike alamkvootide jagamist teatavate Ladina-Ameerika riikide vahel. Järelikult ei ole tegemist olukordadega, mis võivad kuuluda ühenduses kehtiva võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisalasse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Faust v. komisjon*, punkt 25).

- 214 Seetõttu tuleb järeldada, et lähtudes komisjoni ulatuslikust kaalutusõigusest, ei ole komisjon rikkunud mittediskrimineerimise põhimõtet nii, et sellega kaasneks ühenduse vastutus.
- 215 Seetõttu tuleb kõnealuse väite esimene osa tagasi lükata.

Väite teine osa: majandustegevusega tegelemise vabadus

Poolte argumendid

- 216 Hageja leiab, et majandustegevusega tegelemise vabaduse põhimõtte rikkumine on banaanituru ühise korralduse eesmärkide otsene tagajärg. Kohtuotsuse Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) punktis 87 leidis Euroopa Kohus, et 1993. aasta kord kõnealust põhimõtet ei rikkunud. Hageja väidab siiski, et eespool viidatud Euroopa Kohtu otsuse aluseks olnud faktiliste asjaolude olukord erines 1999. aasta korra ajal valitsenud olukorrast.
- 217 Hageja rõhutab veel asjaolu, et kohtuotsuses Saksamaa *v.* nõukogu (banaanid) rajas Euroopa Kohus oma hinnangu ka olemasolevate huvide vahelisele tasakaalule selleks, et teha otsus väite kohta, mis põhines majandustegevusega tegelemise vabaduse põhimõtte rikkumisel. Euroopa Kohus uuris, kas „[1999. aasta korraga] kehtestatud piirangud vastavad ühenduse üldiste huvide eesmärkidele ega kahjusta kõnealuse õiguse sisu”.

- 218 Hageja väidab, et 1999. aasta korra eesmärk on esiteks ühenduse banaanide ja AKV-banaanide müügi edendamine ja teiseks banaanituru ühise korralduse vastavus WTO eeskirjadele. Impordilitsentside andmise kord ja riigiti jagamine 1999. aasta korras ei vasta siiski kõnealustele eesmärkidele. Mõlemad asjaolud piiravad hageja majandustegevusega tegelemise vabadust rohkem kui varasem kord. Sellest järeldub Euroopa Kohtu otsuse Saksamaa v. nõukogu (banaanid) punktides 82–86 esitatud hinnangu põhjal, et määrusega nr 2362/98 rikuti ühenduse üldise huvi ja hageja erihuvi tasakaalu.
- 219 Komisjon ei nõustu kõnealuste seisukohtadega. Hageja jätab tähelepanuta 1999. aasta korraga taotletud turgude ühendamise eesmärgi. Kohtupraktikas on juba sarnased väited tagasi lükatud (kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid), punkt 82 ja Esimese Astme Kohtu 11. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-521/93: Atlanta jt v. Euroopa Ühendus, EKL 1996, lk II-1707, punktid 62–64).

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 220 Tuleb meelde tuletada, et majandustegevusega tegelemise vabadust, eriti just ühise turukorralduse raames, võib piirata tingimusel, et need piirangud vastavad tõhusalt ühenduse poolt taotletava üldise huvi eesmärkidele ega kujuta selle eesmärgi valguses ülisuurt ja talumatut sekkumist, mis kahjustaks sel viisil tagatud õiguste olemust (Euroopa Kohtu 11. juuli 1989. aasta otsus kohtuasjas 265/87: Schraeder, EKL 1989, lk 2237, punkt 15). Seega on Euroopa Kohus sedastanud, et määruses nr 404/93 sätestatud kolmandate riikide tavapärase ettevõtjate kutsealase tegevuse vabaduse piirang vastab ühenduse üldistele huvidele ja sellega ei rikuta kõnealuse õiguse põhilist sisu (eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa v. nõukogu (banaanid), punkt 87).

- 221 Nagu sedastati käesoleva väite esimese osa puhul, taotletakse 1999. aasta korraga määruse nr 404/93 üldise huvi eesmäärke neid muutmata, ehk siseriiklike turgude ühendamist ning ühenduse banaanide ja AKV-banaanide läbimüüki. Kõnealuste eesmärkide põhjal tuleb järeldada, et banaanituru ühise korralduse jõustumisest tulenenud majandustingimuste arengust, millele hageja viitab, ei saa järeldada, et hageja õigusi oleks rikutud niivõrd talumatult, et see ei vastaks kõnealustele üldise huvi eesmärkidele.
- 222 Lisaks tuleb märkida, et ühenduses WTO raames võetud üldiste kohustuste järgimiseks tühistas ühendus 1999. aasta korra, säilitades seejuures täielikult tavapärased kaubavoogude meetodid, mida nimetatakse „senised [ehk traditsioonilised]/uued ettevõtjad” (määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 19 lõige 1), ettevõtjate tegevusel põhinevad rühmad ja lisaks suurendas uute turule tulijate käsutuses olevate litsentside hulka.
- 223 Seetõttu tuleb väite teine osa põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.

Kolmas osa: proportsionaalsuse põhimõte

Poolte argumendid

- 224 Hageja väidab, et vastavalt kohtuotsusele Saksamaa v. nõukogu (banaanid) saab kritiseerida määrust nr 2362/98 proportsionaalsuse põhimõtte alusel üksnes juhul, kui kõnealuse määruse rakendamismeetmed on „ilmselgelt ebasobivad” taotletud eesmärkide saavutamiseks. Käesolevas asjas on määrus nr 2362/98 ilmselgelt

sobimatu 1999. aasta korra eesmärkidega ehk WTO eeskirjadega vastavuse ning AKV-banaanide ja ühenduse banaanide müügi edendamiseks. WTO on ise sedastanud, et litsentside andmise ja riigiti jagamise korrad on vastuolus GATT 1994 ja GATS-i eeskirjadega. Lisaks soodustavad kõnealused meetmed vähem ühenduse banaane ja AKV-banaane kui mõnda ühenduse ettevõtjat, kellel oli võimalik kasu saada impordilitsentside saamisest. Järelikult rikutakse määrusega nr 2362/98 proportsionaalsuse põhimõtet.

- 225 Komisjon leiab, et sellised argumendid on tihedalt seotud väitega, milles väidetakse vastuolu WTO õigusnormidega; need argumendid on seega asjakohatud. Lisaks ei rikota 1999. aasta korraga proportsionaalsuse põhimõtet. Peale selle on kõnealune kord osa poliitikast, mille eesmärk on soodustada ühenduse banaanide ja AKV-banaanide tootmist. Nii impordilitsentside andmise kui ka riigiti jagamise korda puudutavad eeskirjad seda eesmärki ka taotleavad.

Esimese Astme kohtu hinnang

- 226 Kohe alguses tuleb vastavalt esimese väite puhul sedastatule lükata tagasi hageja argumendid, mis põhinevad määruse nr 2362/98 ja WTO vahelisel vastuolul.
- 227 Seejärel tuleb meelde tuletada, et tegemaks kindlaks, kas ühenduse õigusnorm on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, tuleb kontrollida, kas õigusnormi rakendamise vahendid on kohased taotletud eesmärgi saavutamiseks ja kas need ei ületa kõnealuse eesmärgi saavutamiseks vajalikku (Euroopa Kohtu 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-183/95: Affish, EKL 1997, lk I-4315, punkt 30).

228 Ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas on ühenduse seadusandjal ulatuslik kaalutusõigus, mis põhineb sellel, et talle on EÜ artiklites 34 ja 37 antud poliitiline vastutus. Euroopa Kohus on sedastanud, et ühisesse põllumajanduspoliitikasse kuuluvat meetme seaduslikkust saab mõjutada vaid see, kui kõnealune meede on ilmselgelt ebasobiv pädeva institutsiooni taotletud eesmärgi saavutamiseks. Kõnealune kohtulik kontroll peab olema eriti piiratud, kui nõukogul ja komisjonil tuleb ühise turukorralduse teostamiseks ühildada erinevaid huvisid ja seega teha valikuid enda vastutusalasse kuuluvate poliitiliste valikute vahel (kohtuotsus Saksamaa *v. nõukogu* (banaanid), punktid 89 ja 90).

229 Kolmandate riikidega toimuva kaubavahetuskorra toimimisviisi määratluse ja eriti tariifikvootide haldamise osas on komisjon üritanud määruse nr 2362/98 vastuvõtmisel ühildada banaanituru ühise korralduse lahutamatuks osaks olevad eesmärgid ja ühendusele WTO lepingutest ning Lomé konventsioonist tulenevate rahvusvaheliste kohustuste järgimise, lähtudes seejuures nõukogu tahtest, et tariifikvoote hallatakse tavapäraseid kaubavooge arvestava meetodi kohaselt (määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikkel 19).

230 Tuleb sedastada, et hageja üksnes väidab määruse nr 2362/98 sätete kohta, millega reguleeritakse impordilitsentside andmist ja tariifikvootide jagamist riiklikeks alamkvootideks, et need on ilmselgelt ebasobivad, kuid ei tõenda siiski, et kõnealused meetmed on ilmselgelt ebasobivad taotletud eesmärkide saavutamiseks ja et nendega ületatakse nende saavutamiseks vajalikku.

231 Kuna hageja ei ole esitanud tõendeid ilmselge ebasobivuse kohta, tuleb väite kolmas osa tagasi lükata.

- 232 Sellest järeldub, et hageja ei ole kolmanda väitega tõendanud sellise õigusvastase tegevuse olemasolu, millega kaasneks ühenduse lepinguväline vastutus.

5. Neljas väide: rahvusvahelises õiguses esineva hea usu ja õiguskindluse põhimõtte rikkumine

Poolte argumendid

- 233 Hageja väidab, et määruse nr 2362/98 vastuvõtmisega ja selle kehtivana hoidmisega on komisjon rikkunud rahvusvahelises õiguses esinevat hea usu põhimõtet. Ta tuletab meelde, et kõnealune põhimõte sisaldub 23. mail 1969 sõlmitud lepingute õiguse Viini konventsiooni (Recueil des traités des Nations Unies, 788. kd, lk 354) artiklis 26: „[i]ga kehtiv leping on kohustuslik tema osalistele ja nad peavad seda ausameelselt täitma”. Ühendus on kõnealust põhimõtet vaidluses Banaanid III selgelt rikkunud.
- 234 Avalduste ja märkuste esitamisega on ühendus selgelt ja korduvalt kinnitanud, et tema eesmärk oli rakendada VLO otsuseid ja soovitusi heas usus (vt WTO, status report by the European Communities: dokumendid WT/DS27/17, 13.7.1998; WT/DS27/17/Add. 1, 9.9.1998; WT/DS27/17/Add. 2, 9.10.1998; ja WT/DS27/17/Add. 3, 13.11.1998; VLO 22. jaanuari 1998. aasta koosoleku protokoll, 26. veebruari 1998. aasta dokument WT/DSB/M/41).
- 235 Kõnealused avaldused ei kannata siiski kontrollimist. Hageja leiab, et 1999. aasta korraga ei üritatud parandada vigu, mida WTO oli sedastanud 1993. aasta korra osas. Ühendus ei järginud sugugi WTO organite otsuseid, vaid üritas puhtalt

vormiliste muudatuste abil säilitada 1993. aasta korrast tekkinud õigusvastast olukorda. Selline tegevus on iseenesest hea usu põhimõtte rikkumine. Ühendus on hageja sõnul üritanud edasilükkavate vahenditega hoida kõrvale WTO õigusnormidega sätestatud kohustustest ja kuritarvitada enda õigusnormide keerukust, et eksitada oma kaubanduspartnereid WTO-s.

- 236 Hageja sõnul ei nõrgenda eespool esitatud argumente ükski asjaolu. Esiteks ei saa komisjon väita riigiti jagamise kohta, et ta tegutses heas usus. Hageja tuletab meelde varem esitatut, et nelja Ladina-Ameerika riigiga toimunud läbirääkimiste ebaõnnestumine ei kohustanud komisjoni määruses nr 2362/98 kasutusele võtma riigiti jagamise mehhanismi, mis vastas 1993. aasta korras kehtinud alamkvoodi korrale.
- 237 Teiseks ei tõenda heas usus tegutsemist asjaolu, et ühendus osales vahekohtumenetluses ja otsuste rakendamises vaidluses Banaanid III. Tegemist oli üksnes ühenduse kaitseõiguse kasutamisega. Hageja rõhutab selles osas, et ühendus ei pidanud vajalikuks esitada apellatsioonkaebust vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruande peale, milles järeldati 1999. aasta korra vastuolu WTO eeskirjadega.
- 238 Kolmandaks, VLK artikli 21 lõike 5 alusel ühenduse algatatud menetlus, mille tulemusel võttis vaekogu 12. aprillil 1999 vastu aruande (WT/DS27/RW/EEC), ei ole asjakohane käesolevas asjas ega tõenda ühenduse heausksust. Hageja väidab, et selle menetluse esemeks oli 1999. aasta korra WTO lepingutele vastavaks tunnistamise taotlemise nõue, kuni VLK alusel ei ole teisiti otsustatud. Hageja sõnul ei olnud menetluses otseselt küsimus 1999. aasta korra vastavusest WTO eeskirjadele. Vaekogul ei olnud võimalik vastata sellele nõudele, sest ühendus ei esitanud piisavalt

asjaolusid, mille põhjal oleks saanud asja lahendada. Sellest aruandest nähtub siiski selgelt, et komisjon kõhkles arutelu algatamise osas, mis puudutas 1999. aasta korra vastavust WTO eeskirjadele.

- 239 Lisaks leiab hageja, et ühendus on menetlust kuritarvitanud. Vaatamata oma nõrgale õiguslikule olukorrale, on ühendus jätkuvalt hoidunud kõrvale oma kohustustest ja kinnitanud seejuures korduvalt, et tema õigus on kunstlike muudatuste tõttu kooskõlas WTO eeskirjadega. Selline suhtumine on suurendanud mitme WTO liikme kaebusi VLO-s, mis on põhjustanud asjatuid pingeid.
- 240 Lõpuks leiab hageja, et tal on alus viidata sellele, et ühendus on rikkunud rahvusvahelises õiguses esineva hea usu põhimõtet. Hageja viitab selles osas Euroopa Kohtu 16. juuni 1998. aasta otsusele kohtuasjas C-162/96: Racke (EKL 1998, lk I-3655; edaspidi „kohtuotsus Racke”) ja Esimese Astme Kohtu 22. jaanuari 1997. aasta otsusele kohtuasjas T-115/94: Opel Austria v. nõukogu (EKL 1997, lk II-39) ning teeb kaks märkust kõnealuse kohtupraktika asjakohasuse kohta.
- 241 Esiteks väidab hageja, et kohtuotsuse Racke kohaselt võib üksikisik viidata rahvusvahelise õiguse sättele üksnes siis, kui tegemist on „kõnealuste sätete kohaldamistingimuste ilmselge hindamisveaga”. Ta väidab, et komisjon tegi käesolevas asjas esimese ilmselge hindamisvea, kui ta võttis vastu määruse nr 2362/98, nagu nähtub esimese väitega seoses esitatud argumentidest. Seejärel tegi komisjon teise sellise hindamisvea, kui ta jättis tühistamata 1999. aasta korra pärast seda, kui kiideti lõplikult heaks vaekogu 6. aprilli 1999. aasta aruanne, milles kinnitati 1999. aasta korra vastuolu WTO eeskirjadega.
- 242 Teiseks märgib hageja, et asjaolu, et kohtuotsuses Racke ja eespool viidatud kohtuotsuses Opel Austria v. nõukogu käsitleti rahvusvahelisi lepinguid, millel võis olla vahetu õigusmõju, ei puuduta kõnealuste kohtuotsuste asjakohasust käesolevas

asjas. Ta rõhutab, et nendes kohtuotsustes, samuti nagu Nakajima kohtuotsuses oli küsimus olukorras, kus ühendus oli võtnud kohustuse täita rahvusvahelisest õigusest tulenevat kohustust. Euroopa Kohus on hageja sõnul leidnud, et isegi kui kõnealustel lepingutel puudus vahetu õigusmõju, võis rahvusvahelisest õigusest tulenev kohustus mõjutada ettevõtjate õiguslikku olukorda, mida institutsioonid ei saanud jätta tähelepanuta. Hageja väidab, et kohtuotsuses Racke leidis Euroopa Kohus, et isegi kui ühendus võib ühepoolset lõpetada vahetu õigusmõjuga rahvusvahelise lepingu kohaldamise, ei saa ta tegutseda vastolus *rebus sic stantibus*'i põhimõttega, rikkumata seejuures eespool nimetatud ettevõtjate õiguspärast ootust (vt eelkõige kohtujurist Jacobi ettepanekut kohtuasjas Racke, EKL 1998, lk I-3659, punktid 86–90 ja kõnealuse kohtuotsuse punkt 47).

- 243 Hageja leiab, et seda kohtuotsuse Racke ja eespool viidatud kohtuotsuse Opel Austria *v.* nõukogu tõlgendust on kinnitanud Biotehnoloogia kohtuotsus. Hageja tuletab meelde, et Euroopa Kohus on kõnealuse kohtuotsuse punktis 54 sedastanud järgmist:

„Isegi kui oletada, nagu nõukogu väidab, et [5. juunil 1992 Rio de Janeiro alla kirjutatud bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, mille Euroopa Ühendus on kiitnud heaks nõukogu 25. oktoobri 1993. aasta otsusega 93/626/EMÜ (EÜT L 309, lk 1)] sisaldab sätteid, millel ei ole vahetut õigusmõju ehk mis ei loo õigusi, millele üksikisikud saavad kohtutes otseselt tugineda, ei takista see asjaolu kohtul kontrollida, kas järgitakse kohustusi, mis ühendusel on kõnealuse lepingu osapoolena [vt kohtuotsus Racke, punktid 45, 47 ja 51].”

- 244 Hageja sõnul on eespool nimetatud kohtupraktika nurgakiviks asjaolu, et selles antakse piiratud ja erandkorras mõju rahvusvahelistele lepingutele, millele üksikisikud ei saa põhimõtteliselt viidata, sest need ei ole veel jõustunud (eespool viidatud kohtuotsus Opel Austria *v.* nõukogu) või sest need on küll jõus, kuid nende kohaldamine on peatatud (kohtuotsus Racke) või sest neil puudub oma laadi tõttu vahetu õigusmõju (Nakajima kohtuotsus). Nakajima kohtupraktika on üksnes eespool viidatud kohtuotsuse Opel Austria *v.* nõukogu ja kohtuotsuse Racke aluseks oleva üldpõhimõtte konkreetne kohaldamine.

- 245 Komisjon vaidleb kõnealustele argumentidele vastu. Tema sõnul ei saa hageja viidata *pacta sunt servanda* põhimõttele, sest esiteks on ühendus tegutsenud heas usus ilmselget hindamisviga tegemata ja teiseks ei saa hagejal olla vähimatki õiguspärasest ootusest ega mis tahes õigust, millele saaks otseselt tugineda kõnealuse põhimõtte alusel.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 246 Hageja väidab, et ühendus on rikkunud *pacta sunt servanda* põhimõtet, mis on iga õiguskorra ja eelkõige rahvusvahelise õiguse aluspõhimõte. Rahvusvahelises õiguses nõuab nimetatud põhimõte, mis on kodifitseeritud Viini konventsiooni artiklis 26, et kõik riikidevahelised lepingud on kohustuslikud selle osalistele, kes peavad neid täitma heas usus.
- 247 Need argumendid on seega segunenud esimeses väites esitatud argumentidega, sest hageja viitab sellele, et ühendus ei ole täitnud WTO lepingutest tulenevaid kohustusi. Seetõttu tuleb esimese väite analüüsi raames esitatud põhjustel järeldada, et kõnealuste argumentidega ei saa nõustuda. Hageja ei ole käesolevas asjas tõendanud, et Nakajima kohtupraktika kohaldamistingimused on täidetud.
- 248 Käesolev väide tuleb tagasi lükata isegi juhul, kui käesolevat väidet saaks tõlgendada nii, et sellega üritatakse tõendada, et kui ühendus isegi ei ole rikkunud WTO lepingutest tulenevaid kohustusi, ei ole ta siiski tegutsenud heas usus. Viini konventsiooni artiklis 26 esitatud põhimõte on rahvusvahelise õiguse põhimõte, millele hageja ei saa käesolevas asjas tugineda, sest rahvusvahelisel lepingul, mille heauskse täitmise hageja vaidlustab, puudub vahetu õigusmõju.

- 249 Esiteks ei saa hageja viidata eespool viidatud kohtuotsusest *Opel Austria v. nõukogu* tulenevale kohtupraktikale. Kõnealune kohtupraktika ei ole asjakohane käesolevas asjas, sest kõnealuses kohtuotsuses ei olnud küsimus *pacta sunt servanda* põhimõttes, vaid Viini konventsiooni artiklis 18, milles keelatakse kõrvale hoida rahvusvaheliste lepingute kohustuslikkusest kõnealuse lepingu aluspõhimõtetega vastuolus olevate meetmete vastuvõtmisega vahetult enne lepingu jõustumist.
- 250 Teiseks ei saa hageja tugineda kohtuotsusele *Racke*. Kõnealuses kohtuotsuses (punkt 51) leidis Euroopa Kohus, et „õigussubjektilt, kes tugineb kohtus vahetult kolmanda riigiga sõlmitud lepingust tulenevatele õigustele, ei saa võtta võimalust vaidlustada sellise määruse kehtivust, mis selles lepingus antud kaubanduslike mõõnduste kohaldamise peatamisega takistab tal tugineda sellele ja viidata peatava määruse kehtivuse vaidlustamiseks kohustustele, mis tulenevad lepingulisi suhteid reguleerivatest rahvusvahelise tavaõiguse sätetest”. Käesolevas asjas ei viita hageja siiski rahvusvahelise tavaõiguse sätetele, mis erandina *pacta sunt servanda* põhimõttest reguleerivad olukorra põhjaliku muutumise tõttu lepinguliste suhete lõppemist ja peatamist. Peale selle, vastupidi kohtuotsuses *Racke* (punkt 34) käsitletud rahvusvahelisele lepingule, ei üritata põhimõtteliselt WTO lepingute sätetega anda üksikisikutele õigusi, millele nad saavad tugineda kohtus.
- 251 Viimasena tuleb tagasi lükata ka *Biotehnoloogia kohtuotsuse* asjakohasus. Kõnealuses kohtuasjas ei olnud rahvusvahelise õiguse rikkumisel põhinev väide suunatud selle vastu, et „ühendus oleks otseselt rikkunud rahvusvahelisi kohustusi, vaid pigem [selle vastu], et [käsitletava direktiiviga] kohustatakse liikmesriike oma rahvusvahelisel õigusel põhinevaid kohustusi rikkuma, kuigi [käsitletava direktiivi] sõnastuse järgi direktiiv kõnealuseid kohustusi ei mõjuta” (*Biotehnoloogia kohtuotsus*, punkt 55).
- 252 Igal juhul tuleb sedastada, et käesolev väide on ekslik faktiliste asjaolude osas. Vastupidi sellele, mida väidab hageja, ei saa järeldada, et ühendus ei ole tegutsenud heas usus pärast VLO 25. septembri 1997. aasta otsust. Ühendus tühistas 1993. aasta

korra pärast kõnealust VLO otsust, et täita WTO lepingute alusel võetud üldisi kohustusi. Nõukogu usaldas määrusega nr 1637/98 komisjonile otseselt ülesande võtta vastu üksikasjalikud sätted kolmandate riikidega toimuva kaubanduskorra kohaldamiseks ja need sätted hõlmasid määrusega nr 1637/98 muudetud määruse nr 404/93 artikli 20 punkti e alusel „vajalikke meetmeid tagamaks kohustuste täitmist, mis tulenevad ühenduse poolt [EÜ artikli 300] alusel sõlmitud lepingutest”. Komisjonil tuli seega määruse nr 2362/98 raames kindlaks määrata uued tariifikvootide haldamise ja impordilitsentside andmise üksikasjalikud sätted.

253 Seejärel alustas ühendus WTO raames läbirääkimisi vaidluse Banaanid III pooleks olevate kaubanduspartneritega, et leida vastastikku rahuldav lahendus VLK artikli 3 punkti 6 alusel. Nõukogu märgib määruse nr 216/2001 preambulis järgmist:

„Tarnijariikide ja teiste huvitatud isikutega on olnud tihedad kontaktid, et lahendada määrusega (EMÜ) nr 404/93 kehtestatud impordikorrast tulenevaid vaidlusi ja võtta arvesse Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) vaidluste lahendamise süsteemi raames moodustatud erirühma järeldusi. Kõikide komisjoni esitatud võimaluste analüüs näitab, et sellise impordisüsteemi kehtestamine keskmiseks tähtjaks, mis põhineb asjakohase määraga tollimaksu kohaldamisel ja AKV riikidest importimise puhul soodustariifide kohaldamisel, võimaldab kõige paremini tagada esiteks ühtse turukorralduse eesmärkide saavutamist ühenduse toodangu ja tarbijate nõudluse osas, teiseks vastavust rahvusvahelise kaubanduse eeskirjadele ning kolmandaks edasiste vaidluste vältimist. Selline süsteem tuleks kehtestada alles pärast seda, kui on lõpetatud läbirääkimised ühenduse partneritega kooskõlas WTO menetlusega, eelkõige üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) artikliga XXVIII. Nende läbirääkimiste tulemused tuleb esitada heakskiitmiseks nõukogule, kes kooskõlas asutamislepingu sätetega kehtestab kohaldatava ühise tollitariifistiku maksumäära.”

254 Need asjaolud ei võimalda järeldada, et ühendus ei ole tegutsenud heas usus. Vastavalt VLK-s sätestatud õiguskaitsevahendite kasutamisele ei saa järeldada, et ühendus oleks süüdi menetluse kuritarvitamises.

255 Õiguspärase ootuse põhimõtte väidetava rikkumise osas tuleb rõhutada, et kõigil ettevõtjatel, kelles institutsioon on tekitanud põhjendatud lootusi, on võimalus tugineda nimetatud põhimõttele (Esimese Astme Kohtu 13. juuli 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 ja T-477/93: O'Dwyer jt v. nõukogu, EKL 1995, lk II-2071, punkt 48). Käesolevas asjas ei ole hageja siiski tõendanud, kuidas ühenduse meetmed või tegevus võimaldasid tal õiguspäraselt selliseid lootusi hoida. Kuna hageja ei ole osapool ühenduse ja tema kaubanduspartnerite vahelises 1993. aasta ja 1999. aasta korda puudavas vaidluses, ei saanud ühenduse ja tema kaubanduspartnerite suhted tekitada eespool kirjeldatud lootusi.

256 Peale selle, isegi kui ühendusel on üldine kohustus rakendada VLO soovitusi või otsuseid kooskõlas WTO lepingutega, ei saa siiski järeldada, et nimetatud kohustusega piiratakse ühendust kõnealuse lõpptulemuse saavutamiseks vormivalikute ja rakendusvahendite osas. Vastupidi, tuleb tunnistada, et kõnealustes lepingutes ettenähtud sätete keerukuse ja neis viidatavate teatavate mõistete ebatäpsuse tõttu nõuab Viini konventsiooni artiklis 26 kodifitseeritud põhimõtte ühenduselt rahvusvaheliste lepingute heas usus täitmisel mõistlikku pingutust WTO lepingutele vastavate meetmete vastuvõtmiseks, jättes samal ajal kõnealuse tulemuse saavutamiseks vormi ja vahendid ühenduse valida. Euroopa Kohus on niisiis meelde tuletanud, et „kuigi mõlemad lepingupoolel on vastutavad alla kirjutatud kohustuste täieliku täitmise eest, on siiski mõlema lepingupoole kohustus määrata kindlaks sobivad õiguslikud vahendid selle eesmärgi saavutamiseks oma õiguskorras, kui ei määrata kõnealuseid vahendeid kindlaks lepingus endas, mida tõlgendatakse lepingu eseme ja eesmärgi alusel” (vt eespool viidatud kohtuotsus Portugal v. nõukogu, punkt 35). Arvestades ühenduse institutsioonide kaalutusõigust oma poliitika elluviimiseks ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks vajalike vahendite valimisel, ei saanud hagejal tekkida õiguspärasest ootusest seoses sellega, et 1993. aasta korda muudetakse vastavalt tema huvidele.

257 Kuna hageja ei ole tõendanud sellise õigusvastase tegevuse olemasolu, millega kaasneks ühenduse lepinguväline vastutus, tuleb käesolev väide tagasi lükata.

258 Viimasena väidab hageja, et käesoleva hagi rahuldamata jätmisega rikutakse tõhusa õiguskaitse üldpõhimõtet, mis on sätestatud 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning ühenduse kohtupraktikas (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 222/86: Heylens jt, EKL 1987, lk 4097). Hageja täpsustab siiski, et kõnealune põhimõte ei ole otseselt tema hagi aluseks, vaid see peab suunama Esimese Astme Kohtu tõlgendust. Käesolev kahju hüvitamise hagi on iseenesest ainus tõsiselt võetav vahend kohtuliku järelevalve saamiseks, sest Esimese Astme Kohus on jätnud läbi vaatamata mitu määruse nr 2362/98 peale esitatud tühistamishagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotlust.

259 Esimese Astme Kohus tuletab meelde, et õigussubjektil on ühenduse õiguses täielik ja tõhus õiguskaitse (Euroopa Kohtu 29. jaanuari 1997. aasta määrus kohtuasjas C-393/96 P(R): Antonissen v. nõukogu ja komisjon, EKL 1997, lk I-441, punkt 36) ja et asutamislepingu eesmärk on olnud kehtestada täielik õiguskaitsekord selliste ühenduse institutsioonide meetmete suhtes, millel võivad olla õigusmõjud (Euroopa Kohtu 27. septembri 1988. aasta otsus kohtuasjas 302/87: parlament v. nõukogu, EKL 1988, lk 5615, punkt 20). Käesolevas asjas ei saa hageja esitada kõnealuste põhimõtete alusel mingisugust nõuet hagi rahuldamiseks. Hagejal on olnud võimalus kasutada talle kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid. Seega ei saa järeldada, et tõhusa õiguskaitse põhimõtet oleks rikutud.

260 Eespool esitatust järeldub, et käesolevas asjas ei ole täidetud tingimus, mis puudutab asjaomase ühenduse institutsiooni tegevusele etteheidetavat õigusvastasust. Seetõttu tuleb jätta hagi põhjendamatusena tõttu rahuldamata.

Kohtukulud

- 261 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hageja on kohtuvaidluse kaotanud, mõistetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele välja temalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. **Jätta hagi rahuldamata.**
2. **Jätta hageja kohtukulud tema enda kanda ning mõista temalt välja komisjoni kohtukulud.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Mengozzi

Martins Ribeiro

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. veebruaril 2005 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

H. Jung

P. Lindh

Sisukord

Õiguslik raamistik ja vaidluse taust	II - 322
1. Määrus nr 404/93	II - 322
2. Määrus nr 1442/93	II - 323
3. Määrus nr 1637/98	II - 325
4. Määrus nr 2362/98	II - 328
5. Määrus nr 216/2001	II - 330
6. Määrus nr 896/2001	II - 331
7. Kokkuvõte „banaanivaidlusest” Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO)	II - 332
Menetlus	II - 338
Poolte nõuded	II - 340
Vastuvõetavus	II - 340
1. Poolte argumendid	II - 340
2. Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 343
Hagi vastavus kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c	II - 343
Hagi vastavus kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile e	II - 346
Põhiküsimus	II - 347
1. Ülevaade fakti- ja õigusväidetest	II - 348
2. Esimene väide: WTO eeskirjade rikkumine	II - 350
Nakajima kohtupraktika tõlgendamine	II - 350
Poolte argumendid	II - 350
Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 358
Nakajima kohtupraktika kohaldamine käesolevas asjas	II - 363
Poolte argumendid	II - 363
Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 372
	II - 407

3.	Teine väide: nõukogult komisjonile määruse nr 1637/98 rakendamiseks antud volituse rikkumine	II - 378
	Poolte argumendid	II - 378
	Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 381
4.	Kolmas väide: ühenduse õiguse üldpõhimõtete rikkumine	II - 383
	Esimene osa: mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumine	II - 383
	Vastuvõetavus	II - 383
	— Poolte argumendid	II - 383
	— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 384
	Põhiküsimus	II - 385
	— Poolte argumendid	II - 385
	— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 388
	Väite teine osa: majandustegevusega tegelemise vabadus	II - 392
	Poolte argumendid	II - 392
	Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 393
	Kolmas osa: proportsionaalsuse põhimõte	II - 394
	Poolte argumendid	II - 394
	Esimese Astme kohtu hinnang	II - 395
5.	Neljas väide: rahvusvahelises õiguses esineva hea usu ja õiguskindluse põhimõtte rikkumine	II - 397
	Poolte argumendid	II - 397
	Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 401
	Kohtukulud	II - 406